

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ

ПРИДАТНОСТІ АКТИВ ЦЕНТРАЛЬНИХ

ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ДЛЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ

САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЇХ

ПОВНОВАЖЕНЬ

У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

**Всеукраїнська громадська організація
«Асоціація сприяння самоорганізації населення»**

Проект “Житлово-комунальні послуги – під контроль громадськості” реалізується Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація сприяння самоорганізації населення» в межах спільної ініціативи Pact Inc., Міжнародного фонду «Відродження» та Фонду Східна Європа.

Реалізація компоненту «Підтримка місцевих ініціатив» програми «Об’єднуємося заради реформ (UNITER)», що виконується Pact Inc., стала можливою завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), та фінансовій підтримці Міжнародного фонду «Відродження».

Думки викладені в цьому аналітичному звіті, є винятковою відповідальністю Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення» та не обов’язково відображають точку зору USAID, уряду США, Pact Inc., Міжнародного фонду «Відродження» та Фонду Східна Європа.

Аналітичний звіт за результатами аналізу придатності актів центральних органів виконавчої влади для забезпечення реалізації громадськостю, органами самоорганізації населення їх повноважень у житлово-комунальній сфері / за заг. ред. Є.Г. Абрамової, А.С. Крупника. – Одеса: ПП „Євродрук”, 2012. – 64 с.

В брошурі представлено результати аналізу чинних актів Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, на предмет їх придатності для забезпечення реалізації громадськостю, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері.

Крім цього, тут представлені принципові пропозиції щодо коригування цих актів органів виконавчої влади, які були напрацьовані за результатами аналізу з метою забезпечення дієвого громадського контролю, зокрема, з боку органів самоорганізації населення за наданням якісних житлово-комунальних послуг.

Брошура розрахована на членів органів самоорганізації населення, громадських організацій, ініціативних груп, депутатів місцевих рад, посадовців органів місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів і студентів, а також усіх, хто займається питаннями розвитку локальної демократії та питаннями модернізації системи житлово-комунального господарства.

Авторський колектив:

АБРАМОВА Євгенія Георгіївна, експерт ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», старший викладач Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України;

КРУПНИК Андрій Семенович, голова ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», член Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України, кандидат політичних наук, доцент.

© **Абрамова Є.Г., Крупник А.С., 2012**

© **ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», 2012**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ	7
1.1. Мета, завдання, предмет та об'єкт аналізу.....	7
1.2. Гіпотеза дослідження.....	7
1.3. Дизайн проведення аналізу.....	8
1.4. Вибірка.....	9
1.5. Методи проведення аналізу.....	9
1.6. Джерела інформації.....	10
1.7. Організація аналізу та його інструментарій.....	10
1.8. Основні обмеження аналізу.....	11
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЩОДО НАЯВНОСТІ В НИХ ПОЛОЖЕНЬ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ	12
2.1. Огляд законів України.....	12
2.2. Аналіз актів органів виконавчої влади.....	20
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ПУБЛІКАЦІЙ НА ОФІЦІЙНИХ САЙТАХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ПРО ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ, ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ЯКІСНИМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ	40
РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ	44
РОЗДІЛ 5. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	49
ДОДАТКИ	55
Додаток 1. Зразок анкети для експертного опитування.....	55
Додаток 2. Інформація про Всеукраїнську громадську організацію «Асоціація сприяння самоорганізації населення».....	61

ВСТУП

Однією із ключових реформ, визначених органами державної влади в Україні як пріоритетна на найближчі роки, є реформа системи житлово-комунального господарства (ЖКГ). Адже стан цієї галузі найбільшою мірою відображається на умовах та якості життя мільйонів громадян.

Але сподіватися на швидке вирішення наболілих проблем ЖКГ українцям не варто, оскільки більшість із них є системними і застарілими. Крім того, у серпні 2011 року Колегія Рахункової палати України за результатами аудиту використання бюджетних коштів на виконання Загальнодержавної програми реформування і розвитку ЖКГ, наголосила: на тлі нерозв'язаних проблем щодо низької якості житлово-комунальних послуг (ЖКП), формування тарифів та необґрунтованого їх зростання бюджетні кошти, спрямовані у 2009-2010 роках та першому півріччі 2011 року на реформування галузі ЖКГ, витрачалися неефективно та з порушеннями чинного законодавства.

Незважаючи на те, що реформа ЖКГ триває вже понад 15 років, реальних результатів у цій сфері так і не досягнуто. Непослідовна і неефективна політика зумовила хронічну і дедалі зростаючу збитковість підприємств ЖКГ, зниження якості ЖКП при підвищенні їхньої вартості. Погана керуваність, неконтрольованість та низька якість роботи підприємств цієї галузі стали звичними темами для критики і приводом для громадського незадоволення та зростання соціальної напруги.

На думку фахівців, покращити стан справ у цій сфері неможливо без створення належних умов для всебічного залучення громадян та їхніх об'єднань до планування робіт, обґрунтування та встановлення тарифів, контролю за наданням послуг та використання коштів, запобігання зловживанням в цій сфері.

Одним із основних інститутів громадянського суспільства, діяльність якого спрямована на захист прав громадян за місцем проживання, є органи самоорганізації населення. Відповідно до п. 6 ст. 14 Закону України «Про органи самоорганізації населення», вони можуть здійснювати контроль за якістю ЖКП, надаваних громадянам, які проживають у жилих будинках на території діяльності цих органів, та за якістю проведених у зазначених жилих будинках ремонтних робіт.

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» (ст. 9) також передбачає можливість здійснення громадського контролю органами самоорганізації населення. Значні повноваження органів самоорганізації населення у сфері благоустрою населених пунктів передбачені також Законом України «Про благоустрій населених пунктів».

Враховуючи наявні в органів самоорганізації населення повноваження, вони потенційно могли би спростити перехід обслуговування певної категорії будинків до об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), створення яких визнано сьогодні одним із пріоритетних напрямків

реформування ЖКГ. Крім того, органи самоорганізації населення (ОСН) можуть забезпечити громадський контроль за діяльністю правління ОСББ у будинках, де вони діють одночасно із ОСББ. І таку схему варто використовувати, аби зменшити ризики виходу правління ОСББ з-під контролю мешканців будинку.

Разом із тим, хоча окремими нормами законодавства і передбачається можливість здійснення громадського контролю у сфері надання ЖКП, через відсутність механізмів реалізації цих норм шляхом закріплення вказаних повноважень у підзаконних актах (перш за все, на рівні Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики), органи самоорганізації населення та громадськість, зацікавлена у вирішенні цих проблем, практично не можуть ефективно їх реалізувати. Така ситуація створює серйозні перешкоди на шляху задоволенню життєвих потреб та інтересів мешканців та гальмує виконання органами самоорганізації населення своєї місії щодо захисту прав населення.

За цих умов громадськими експертами здійснено аналіз чинних актів Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики на предмет їх придатності для забезпечення реалізації громадськістю, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері.

Цей аналіз став однією із перших спроб некомерційних організацій системно підійти до дослідження наявної ситуації у цій сфері з метою подальшого напрацювання конкретних пропозицій щодо коригування вказаних актів органів виконавчої влади з метою забезпечення дієвого громадського контролю, зокрема, з боку органів самоорганізації населення, за наданням якісних ЖКП.

Означений аналіз проводився Всеукраїнською громадською організацією “Асоціація сприяння самоорганізації населення” в рамках проекту “Житлово-комунальні послуги – під контроль громадськості”, що виконується в межах спільної ініціативи Pact Inc., Міжнародного фонду «Відродження» та Фонду Східна Європа.

Опитування думки громадських експертів стосовно того, якою мірою якість ЖКП задовольняє споживачів цих послуг і як вирішуються проблеми в цій сфері завдяки участі органів самоорганізації населення здійснювали в регіонах члени громадської коаліції, утвореної для спільного виконання згаданого проекту.

До складу цієї коаліції увійшли такі громадські організації, як: “Громадська ініціатива Луганщини” (м. Луганськ), “Інформаційно-правовий центр “Наше

право” (м. Львів); “Фонд розвитку міста Миколаєва” (м. Миколаїв); Запорізький благодійний фонд “Єдність” за майбутнє” (м. Запоріжжя) та орган самоорганізації населення “Комітет мікрорайону “Русанівка” (м. Київ).

Результати проведеного аналізу, що представлені в цьому аналітичному звіті, складаються зі вступу, п’яти розділів та двох додатків.

Розділ 1 «Методологія аналізу» містить опис основних методів проведення цього аналізу. Зокрема, описуються мета, завдання, предмет та об’єкт, методи проведення дослідження, джерела отримання інформації тощо.

В розділі 2 представлені результати аналізу нормативно-правових актів щодо наявності в них положень, необхідних для забезпечення реалізації громадськості, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері. Зокрема, представлено стислий огляд законів України, які регламентують ці питання, та ключових актів Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, які містять (або повинні були би містити) положення у сфері участі громадськості в контролі якості ЖКП.

В розділі 3 містяться результати аналізу оприлюднення на офіційних сайтах Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади інформації про практичне застосування механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП.

Розділ 4 присвячений висвітленню основних результатів експертного опитування, проведеного у шістьох містах України з метою дослідження практичних аспектів реалізації громадськості, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері.

В розділі 5 наведені основні висновки та рекомендації, підготовлені за підсумками дослідження.

Наприкінці Аналітичного звіту розміщено два додатку. В першому з них представлено форму анкети для експертного опитування, результати якого представлені у розділі 3, а у другому – інформація про Всеукраїнську громадську організацію «Асоціація сприяння самоорганізації населення».

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ

1.1. Мета, завдання, предмет та об'єкт аналізу

Метою аналізу актів Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (далі – центральних органів виконавчої влади), щодо наявності в них положень, необхідних для забезпечення якісної реалізації громадськістю, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері є виявлення в цих актах “вузьких місць” нормативного характеру, які заважають або можуть заважати представникам громадськості, органам самоорганізації населення якісно реалізовувати свої повноваження у житлово-комунальній сфері.

Основними *завданнями* аналізу є:

- вивчення актів органів виконавчої влади щодо наявності в них механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП;
- експертна оцінка справедливості висновків аналізу нормативно-правових актів шляхом проведення опитування серед громадських експертів;
- підготовка рекомендацій щодо необхідності перегляду чинних та/чи ухвалення нових актів органів виконавчої влади в частині удосконалення механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП.

Об'єктом аналізу є система ЖКГ України.

Предметом аналізу було обрано зміст актів органів виконавчої влади в Україні, які регламентують механізми участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП.

1.2. Гіпотеза дослідження

На початку дослідження була висунута наступна гіпотеза, яку передбачалося перевірити та довести (або спростувати) під час проведення аналізу.

Закони України («Про органи самоорганізації населення», «Про житлово-комунальні послуги», «Про благоустрій населених пунктів» тощо) закріплюють окремі інструменти участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП. Разом із тим ці суб'єкти в дуже обмеженому форматі та не дуже часто використовують вказані інструменти на практиці. Крім того, від громадськості, органів самоорганізації населення нерідко чути нарікання, що передбачені вищевказаними та іншими актами інструменти не містять необхідних механізмів їх реалізації. У зв'язку із цим висувається припущення, що така ситуація стала можливою внаслідок неналежного рівня регламентації інструментів участі громадськості, органів

самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП на рівні підзаконних актів, які приймають (видають) центральні органи виконавчої влади.

Таким чином, в ході дослідження *перевірялась наступна гіпотеза: чинні акти центральних органів виконавчої влади не передбачають взагалі або містять механізми, які є недостатніми для ефективної участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП.*

1.3. Дизайн проведення аналізу

Аналіз стану регламентації різних інструментів участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП на рівні актів центральних органів виконавчої влади, проводився в чотири послідовні етапи:

1) **Підготовчий етап.** Діяльність цього етапу включала здійснення низки заходів, спрямованих на підготовку до проведення аналізу. Зокрема, готувався та уточнювався інструментарій дослідження, розроблявся робочий план його проведення, здійснювався розподіл обов'язків між членами аналітичної групи, зокрема, між експертами Всеукраїнської громадської організації “Асоціація сприяння самоорганізації населення” та експертами її регіональних партнерів, готувалася форма анкети для проведення експертного опитування, визначалися особи, які могли дати інформацію, корисну для аналізу у процесі експертного опитування тощо.

2) **Проведення аналізу.** Активний етап дослідження, який охоплював діяльність, спрямовану на збір достатнього обсягу неупередженої та достовірної інформації, необхідної для проведення подальших узагальнень, які, в свою чергу, могли бути використані для підготовки висновків та розробки практичних рекомендацій для суб'єктів дослідження та інших зацікавлених осіб. Більш детальна інформація про використані методи збору інформації, інструменти, які використовувалися на цьому етапі, тощо, описуються в підпунктах 1.4 - 1.7 цього аналітичного звіту.

3) **Аналіз результатів.** В рамках етапу відбувалася систематизація отриманої внаслідок реалізації кожного попереднього етапу інформації, співвідносились та узагальнювались результати аналізу, проводилось співставлення гіпотези цього дослідження із отриманими результатами. За підсумками реалізації даного етапу були підготовлені узагальнені висновки з результатів аналізу.

4) **Розробка рекомендацій.** На завершальному етапі аналізу були вироблені конкретні рекомендації щодо покращення рівня регламентації інструментів участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП на рівні актів центральних органів виконавчої влади.

Означені рекомендації будуть покладені в основу проектів актів вищевказаних органів виконавчої влади, які в рамках проекту “Житлово-

комунальні послуги – під контроль громадськості” будуть розроблені експертами Всеукраїнської громадської організації “Асоціація сприяння самоорганізації населення”. В подальшому, після завершення розробки проектів цих актів та їх громадського обговорення, вони будуть передані на розгляд Кабінету Міністрів України, Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерству енергетики та вугільної промисловості України, а також Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

1.4. Вибірка

Оскільки аналіз актів проводиться *на національному рівні, поглибленому аналізу був підданий загалом 21 чинний підзаконний нормативно-правовий акт (перелік цих актів міститься в підрозділі 2.2) Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, а також акти їх попередників (зокрема, Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства, Міністерства з питань житлово-комунального господарства України тощо).*

Для аналізу були відібрані акти, які містять норми, що регулюють відносини у сфері надання ЖКП населенню, зокрема ті, що регламентують відносини у таких сферах:

- державне регулювання тарифів на ЖКП;
- надання ЖКП;
- взаєморозрахунки;
- нормування ЖКП та їх якість.

Експертна оцінка справедливості висновків аналізу нормативно-правових актів проводилася шляхом проведення опитування серед громадських експертів *в містах Запоріжжі, Києві, Луганську, Львові, Миколаєві та Одесі.* Коло суб'єктів, які були віднесені аналітичною групою до числа потенційних надавачів інформації, необхідної для підтвердження даних аналізу, склали такі дві групи осіб:

1) *представники органів самоорганізації населення, громадських організацій та ініціативних груп, які використовують наявні механізми громадського впливу на забезпечення населення якісними ЖКП;*

2) *співробітники органів місцевого самоврядування, які виконують повноваження в сфері ЖКГ, а також представники підприємств, незалежно від форми власності, які в обраних містах України надають населенню ЖКП.*

1.5. Методи проведення аналізу

Для проведення аналізу були обрані наступні методи:

- *аналіз визначених законів та актів центральних органів виконавчої влади* які стосуються механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП;

- *аналіз публікацій, які розміщені на офіційному сайті Кабінету Міністрів України* (<http://www.kmu.gov.ua>) *та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України* (<http://minregion.gov.ua>) щодо наявності на них інформації про практичне застосування механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними житлово-комунальними послугами;

- *проведення експертного опитування* представників органів самоорганізації населення, громадських організацій, ініціативних груп, співробітників органів місцевого самоврядування, які виконують повноваження в сфері ЖКГ, а також підприємств, які надають населенню ЖКП в обраних містах України.

1.6. Джерела інформації

Джерелами отримання інформації для підготовки цього аналітичного звіту є:

- *закони України* (<http://rada.gov.ua>);

- *акти Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, а також Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики*, зокрема, із числа розміщених на Галузевому фонді нормативних документів ЖКГ <http://npra-mrb.gov.ua>;

- *матеріали за результатами експертного опитування* представників органів самоорганізації населення, громадських організацій, ініціативних груп, співробітників органів місцевого самоврядування, які виконують повноваження в сфері ЖКГ, а також підприємств, які надають населенню ЖКП;

- *публікації, розміщені на офіційному сайті Кабінету Міністрів України* (<http://www.kmu.gov.ua>) *та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України* (<http://minregion.gov.ua>);

- *інформація органів самоорганізації населення, громадських організацій, ініціативних груп тощо*, які здійснюють контроль за якістю надання ЖКП населенню.

1.7. Організація аналізу та його інструментарій

З метою організації аналізу на підготовчому етапі проекту виконавцями була сформована *аналітична група*, до складу якої увійшли представники громадської коаліції, зокрема, представники Всеукраїнської громадської

організації “Асоціація сприяння самоорганізації населення”, громадських організацій “Громадська ініціатива Луганщини” (м. Луганськ), “Інформаційно-правовий центр “Наше право” (м. Львів) “Фонд розвитку міста Миколаєва” (м. Миколаїв), Запорізького благодійного фонду “Єдність” за майбутнє” (м. Запоріжжя) та органу самоорганізації населення “Комітет мікрорайону “Русанівка” (м. Києва).

В процесі дослідження, аналітична група використовувала наступні *інструменти*:

1. *Закони України та акти центральних органів виконавчої влади.* Для подальшого поглибленого аналізу було відібрано 21 основний загальнодержавний підзаконний нормативно-правовий акт, які містять (мали би містити) механізми впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП.

2. *Публікації.* В межах дослідження було проведено аналіз матеріалів, розмічених на офіційних сайтах Кабінету Міністрів України та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, які стосувалися механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП.

3. *Експертне опитування.* З метою громадського підтвердження (верифікації) отриманої в результаті дослідження інформації щодо механізмів впливу громадськості, органів самоорганізації населення на забезпечення населення якісними ЖКП та перевірки висунутої гіпотези, було проведено експертне опитування. Його учасниками стали 568 представників органів самоорганізації населення, громадських організацій, ініціативних груп, працівників органів місцевого самоврядування, які виконують повноваження у сфері ЖКГ, а також представників підприємств, незалежно від форми власності, які надають населенню ЖКП в містах Запоріжжі, Києві, Луганську, Львові, Миколаєві та Одесі.

1.8. Основні обмеження аналізу

Діяльність в рамках дослідження, яка була спрямована на аналіз нормативно-правових актів та публікацій на сайтах обраних органів влади, виконувалась без значних складнощів, оскільки відповідна інформація є загальнодоступною.

Чималі проблеми виникли в процесі проведення експертного опитування. Нерідко інтерв'юери потрапляли до ситуації, коли особи, яких передбачалося опитати, з різних причин відмовлялися від зустрічі, або всіляко відтермінували її у часі. У переважній більшості така ситуація виникала при опитуванні співробітників органів місцевого самоврядування, а також представників підприємств, які надають населенню ЖКП. У разі відмови від опитування, аналітична група була змушена коригувати коло осіб, яких передбачалося опитати. Внаслідок цієї обставини, термін опитування дещо затягнувся.

РОЗДІЛ 2.
РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
ЩОДО НАЯВНОСТІ В НИХ ПОЛОЖЕНЬ, НЕОБХІДНИХ
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ
НАСЕЛЕННЯ ЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

2.1. Огляд законів України

Перед проведенням аналізу обраних актів центральних органів виконавчої влади аналітичною групою було проаналізовано ключові закони України, які регламентують питання здійснення *громадського контролю* в житлово-комунальній сфері. Основні підсумки проведеного аналізу можна представити в такому узагальненому вигляді:

Нормативний акт	Коментарі
Конституція України	<p>Статтею 42 Конституції України передбачено, що держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.</p> <p>Одночасно із цим, законодавець надає громадянам можливість самим відстоювати свої права та законні інтереси. Так, згідно статті 36, громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.</p> <p>Відповідно до ч. 6 ст. 140, сільські, селищні та міські ради можуть наділяти органи самоорганізації населення частиною власної компетенції, фінансів, майна.</p>
Житловий Кодекс Української РСР	<p>Основними завданнями Житлового кодексу є регулювання житлових відносин з метою забезпечення гарантованого Конституцією права громадян на житло, належного використання і схоронності житлового фонду, а також зміцнення законності в галузі житлових відносин.</p> <p>Кодекс закріплює ряд позицій щодо участі громадських організацій та інших не заборонених законодавством об'єднань в управлінні державним і громадським житловим фондом. Зокрема, в ст. 21 зазначено, що професійні спілки, інші громадські організації, трудові колективи відповідно до законодавства та до статутів (положень) громадських організацій, а також громадяни</p>

	<p>беруть участь в управлінні державним і громадським житловим фондом та в забезпеченні його схоронності.</p> <p>Органи громадської самодіяльності населення (в термінології сучасного законодавства – органи самоорганізації населення) відповідно до положень про них беруть участь у розробленні і здійсненні заходів з поліпшення експлуатації житлового фонду, здійсненні контролю за якістю і строками виконання ремонту жилих будинків, організації змагання за зразкове утримання житлового фонду, а також у здійсненні інших заходів по управлінню житловим фондом та забезпеченню його схоронності.</p> <p>Громадяни беруть участь у здійсненні заходів, спрямованих на поліпшення використання і забезпечення схоронності житлового фонду, вносять державним органам, підприємствам, установам, організаціям пропозиції з цих питань, беруть участь у проведенні робіт по благоустрою й озелененню прибудинкових територій.</p> <p>Державні органи, підприємства, установи та організації, а також службові особи, відповідно до положень ст. 23 Кодексу зобов'язані всебічно враховувати пропозиції громадських організацій, трудових колективів і громадян при здійсненні заходів з поліпшення використання і схоронності житлового фонду.</p>
<p><i>Цивільний кодекс України</i></p>	<p>Цивільним кодексом України регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. При цьому, відносини у сфері надання ЖКП є різновидом цивільно-правових відносин.</p>
<p><i>Господарський кодекс України</i></p>	<p>Господарський кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.</p> <p>Кодексом передбачено можливість захисту прав споживачів (ст. 39). Крім цього, споживачі з метою задоволення своїх потреб мають право на: державний захист своїх прав, гарантований рівень споживання, належну якість товарів (робіт, послуг), безпеку товарів (робіт, послуг), необхідну, доступну та достовірну інформацію про кількість, якість і асортимент товарів (робіт, послуг), відшкодування збитків, завданих товарами</p>

	<p>(роботами, послугами) неналежної якості, а також шкоди, заподіяної небезпечними для життя і здоров'я людей товарами (роботами, послугами), у випадках, передбачених законом, звернення до суду та інших уповноважених органів влади за захистом порушених прав або законних інтересів.</p> <p>З метою захисту своїх прав та законних інтересів громадяни можуть об'єднуватися на добровільній основі у громадські організації споживачів (об'єднання споживачів).</p>
<p><i>Земельний кодекс України</i></p>	<p>Основою регулювання земельних відносин є забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави, раціонального використання та охорони земель. Саме такі завдання включає в себе Земельний кодекс України.</p> <p>Згідно із пп. 1, 2 ст. 42 Кодексу, земельні ділянки, на яких розташовані багатоквартирні жилі будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкові території державної або комунальної власності, надаються в постійне користування підприємствам, установам і організаціям, які здійснюють управління цими будинками. У разі приватизації громадянами багатоквартирного жилого будинку відповідна земельна ділянка може передаватися безоплатно у власність або надаватися у користування об'єднанню власників.</p>
<p><i>Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки»</i></p>	<p>Програма спрямована на визначення засад реалізації державної політики реформування ЖКГ, здійснення заходів щодо підвищення ефективності та надійності його функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в ЖКП відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.</p> <p>Одним із основних принципів, на основі яких формується державна політика реформування ЖКГ, є принцип гласності, громадського контролю, прозорості та участі громадян у прийнятті рішень з питань реформування та розвитку ЖКГ, інформування населення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень щодо основних принципів та завдань державної політики у сфері ЖКГ.</p> <p>Залучення громадськості до процесів формування житлової політики та реформування ЖКГ також визначено в якості одного із основних завдань Програми.</p>

	<p>Інституціональне забезпечення виконання завдань Програми включає в себе низку заходів, зокрема, посилення впливу мешканців будинків на умови свого проживання та якість обслуговування житла. Щоправда, досягати цього планується лише шляхом стимулювання створення об'єднань співвласників багатоквартирного будинку.</p> <p>Програма передбачає фінансування її реалізації з різних джерел. Кошти державного бюджету спрямовуються на фінансування низки заходів, серед яких значиться забезпечення широкої громадської підтримки державної житлової політики та реформування ЖКГ.</p> <p>Громадський контроль за ходом виконання Програми здійснюється представниками громадських організацій, статутом яких передбачено провадження діяльності у сфері ЖКП.</p> <p>До числа очікуваних результатів Програма належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечити надання населенню ЖКП належної якості відповідно до вимог національних стандартів, гармонізованих з міжнародними або регіональними; - забезпечити прозорість у формуванні тарифної та цінової політики на ЖКП; - підвищити рівень мотивації громадян; - забезпечити широку суспільну підтримку виконання основних завдань у рамках реформи ЖКГ тощо.
<p><i>Закон України «Про місцеві державні адміністрації»</i></p>	<p>Закон визначає організацію, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій.</p> <p>Місцеві державні адміністрації взаємодіють, зокрема, із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями.</p> <p>Місцеві державні адміністрації взаємодіють з політичними партіями, громадськими, релігійними організаціями, професійними спілками та їх об'єднаннями для забезпечення прав і свобод громадян, задоволення їх політичних, екологічних, соціальних, культурних та інших інтересів з урахуванням загальнодержавних і місцевих інтересів, сприяють виконанню статутних завдань та забезпечують додержання законних прав цих об'єднань громадян.</p> <p>Політичні партії, громадські, релігійні організації, професійні спілки та їх об'єднання можуть вносити пропозиції з питань їх діяльності на розгляд місцевих державних адміністрацій. У цих випадках представники</p>

	<p>зазначених організацій мають право бути присутніми під час розгляду внесених ними питань, давати необхідні пояснення (ст. 37).</p>
<p><i>Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»</i></p>	<p>Закон визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.</p> <p>Закон, визначаючи систему місцевого самоврядування, включає до її складу органи самоорганізації населення (ст. 5).</p> <p>Відповідна місцева рада згідно із ст. 14 Закону може наділяти органи самоорганізації населення частиною власної компетенції, фінансів та майна. Очевидно, що до числа делегованих повноважень можуть бути віднесені і повноваження у сфері ЖКГ.</p>
<p><i>Закон України «Про органи самоорганізації населення»</i></p>	<p>Закон визначає правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення.</p> <p>Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 14 Закону, до власних повноважень органу самоорганізації належить здійснення контролю за якістю ЖКП, надаваних громадянам, які проживають у жилих будинках на території діяльності органу самоорганізації населення, та за якістю проведених у зазначених жилих будинках ремонтних робіт.</p> <p>Так само, як і Конституція України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», цей Закон передбачає можливість наділення органів самоорганізації населення з боку місцевої ради частиною власної компетенції, фінансів та майна.</p>
<p><i>Закон України «Про житлово- комунальні послуги»</i></p>	<p>Закон визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки.</p> <p>Контроль за дотриманням стандартів, нормативів, норм, порядків і правил у сфері житлово-комунальних послуг здійснюють центральні органи виконавчої влади та інші спеціально уповноважені на це органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування відповідно до їхніх повноважень. Вони можуть залучати до своєї роботи на громадських засадах представників органів самоорганізації населення та членів правлінь об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів, молодіжних житлових комплексів тощо. При цьому останнім мають</p>

	<p>безперешкодно надаватися для ознайомлення результати перевірок відповідності дотримання стандартів, нормативів, норм, порядків і правил у сфері житлово-комунальних послуг та висновки, отримані в результаті роботи комісій (ст. 9).</p> <p>З метою забезпечення прав населення на отримання інформації щодо дотримання вимог законодавства, а також стандартів, нормативів, норм і правил у сфері житлово-комунальних послуг органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень залучають представників органів самоорганізації населення та членів правлінь об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів, молодіжних житлових комплексів тощо, до участі в обговоренні стану та планів, проектів розвитку, реформування житлово-комунального господарства відповідного населеного пункту (ст. 11).</p>
<p><i>Закон України «Про благоустрій населених пунктів»</i></p>	<p>Закон визначає правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямований на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини.</p> <p>Ст. 3. Закону передбачає, що Система благоустрою населених пунктів включає, зокрема, здійснення державного, самоврядного і громадського контролю у сфері благоустрою населених пунктів.</p> <p>Закон визначає суб'єктів у сфері благоустрою населених пунктів: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, органи самоорганізації населення та громадяни (ст. 12)</p> <p>До повноважень органів самоорганізації населення у сфері благоустрою населених пунктів належить:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) внесення в установленому порядку на розгляд органів місцевого самоврядування пропозицій з питань благоустрою населених пунктів; 2) організація участі населення у виконанні робіт з благоустрою населених пунктів; 3) здійснення громадського контролю за дотриманням правил благоустрою територій населених пунктів; 4) інформування населення про здійснення заходів з благоустрою населених пунктів; 5) вирішення інших питань у цій сфері відповідно до цього Закону та Закону України «Про органи самоорганізації населення».

	<p>Ст. 41 Закону встановлює, що громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів здійснюється громадськими інспекторами благоустрою населених пунктів, які:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) беруть участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю рейдів та перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства у сфері благоустрою; 2) проводять перевірки і складають протоколи про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів і подають їх органам державного контролю у цій сфері та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності; 3) надають допомогу органам державного контролю у сфері благоустрою населених пунктів у діяльності щодо запобігання порушенням законодавства про благоустрій населених пунктів; 4) здійснюють інші повноваження відповідно до закону. <p>Результати громадського контролю за станом благоустрою територій підлягають оприлюдненню на зборах мешканців відповідної території та розгляду органами місцевого самоврядування.</p>
<p><i>Закон України «Про теплопостачання»</i></p>	<p>Закон визначає основні правові, економічні та організаційні засади діяльності на об'єктах сфери теплопостачання та регулює відносини, пов'язані з виробництвом, транспортуванням, постачанням та використанням теплової енергії з метою забезпечення енергетичної безпеки України, підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання, створення і удосконалення ринку теплової енергії та захисту прав споживачів та працівників сфери теплопостачання.</p> <p>Закон також передбачає та гарантує споживачам теплової енергії ряд прав а також механізм реалізації захисту цих прав щодо отримання інформації про якість теплопостачання, тарифів, цін, порядку оплати, режимів споживання теплової енергії.</p>
<p><i>Закон України «Про природні монополії»</i></p>	<p>Закон визначає основні правові, економічні та організаційні засади діяльності на об'єктах сфери теплопостачання та регулює відносини, пов'язані з виробництвом, транспортуванням, постачанням та використанням теплової енергії з метою забезпечення енергетичної безпеки України, підвищення енергоефек-</p>

	тивності функціонування систем теплопостачання, створення і удосконалення ринку теплової енергії та захисту прав споживачів та працівників сфери теплопостачання.
<i>Закон України «Про питну воду та питне водопоста- чання»</i>	<p>Закон визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування системи питного водопостачання, спрямовані на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою.</p> <p>Серед іншого, Закон визначає статус споживача як юридичної або фізичної особи, яка використовує питну воду для забезпечення фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб та визначає гарантії їх прав у сфері питної води та питного водопостачання.</p>
<i>Закон України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків»</i>	<p>Закон регулює правові, майнові, економічні, соціальні, організаційні питання щодо забезпечення реалізації конституційного права на житло громадян, які тривалий час на законних підставах проживають у гуртожитках, призначених для проживання одиноких громадян або для проживання сімей.</p> <p>Важливим питанням забезпечення реалізації прав мешканців гуртожитків є громадський контроль у сфері розподілу житла гуртожитків, утримання гуртожитків та прибудинкової території. За розподілом та утриманням житла у гуртожитках здійснюється громадський контроль наглядовою радою, до складу якої входять представники виконавчого органу місцевого самоврядування, громадських організацій, представники органів самоорганізації населення, у разі їх створення мешканцями гуртожитків відповідно до Закону України «Про органи самоорганізації населення» та представників підприємств, установ, організацій різних форм власності.</p>

Проведений аналіз законів в Україні засвідчив, що в них міститься чимало норм, які прямо чи опосередковано регламентують питання участі представників громадськості, органів самоорганізації населення у здійсненні контролю за якістю надання ЖКП населенню. Перш за все, йдеться про закони «Про органи самоорганізації населення», «Про житлово-комунальні послуги», «Про благоустрій населених пунктів» тощо. У своїй сукупності, ці та інші закони створюють мінімально необхідну законодавчу основу для здійснення цього різновиду громадського контролю. Щоправда, деякі з положень, навіть, названих законів є недостатньо чітко сформульованими. Наприклад, Закон України «Про органи самоорганізації населення» не деталізує процедурні аспекти делегування власних повноважень відповідною

місцевою радою, фінансів та майна певному органу самоорганізації населення. А в Законі України «Про благоустрій населених пунктів» не визначено, хто може бути громадським інспектором благоустрою населеного пункту, хоча цілком очевидно, що, перш за все, таким правом мають бути наділені керівники та члени органів самоорганізації населення. До того ж цим Законом громадський інспектор сприймається як помічник органу влади, а не представник громадськості, який має відстоювати права та інтереси споживачів.

Незважаючи на ці особливості і недоліки законів, необхідно констатувати, що наявних в них законодавчих положень для розвитку на рівні підзаконних нормативно-правових актів, зокрема, на рівні актів центральних органів виконавчої влади достатньо, щоб створити умови для забезпечення якісної реалізації громадськістю, органами самоорганізації населення їх повноважень у житлово-комунальній сфері.

2.2. Аналіз актів органів виконавчої влади

У цьому підрозділі представлена узагальнена інформація про результати аналізу обраних актів центральних органів виконавчої влади, щодо наявності в них положень, необхідних для забезпечення якісної реалізації громадськістю, органами самоорганізації населення своїх повноважень у житлово-комунальній сфері. Крім того, у таблиці містяться пропозиції щодо конкретних кроків, які, на думку аналітичної групи, необхідно здійснити для покращення ситуації в обраній для дослідження сфері.

№	Акт, що аналізувався (адреса електронного доступу)	Сфера правового регулювання обраного акту	Передбачені в акті механізми впливу органів самоорганізації населення / громадськості на забезпечення населення житлово-комунальними послугами	Ступень задоволеності наявними в акті механізмами впливу органів самоорганізації населення / громадськості на забезпечення населення житлово-комунальними послугами	Пропозиції
1.	Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-%D0%BF)	Державне регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги	Механізмів впливу органів самоорганізації населення / громадськості на процедуру встановлення тарифів та їх розмір немає	Постановою КМУ затверджені порядки формування тарифів на наступні послуги: - на теплову енергію, централізоване опалення і постачання гарячої води; - централізоване водопостачання та водовідведення; - послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій; - електричну енергію; - природний газ для населення. Жоден порядок не містить норм, які б дозволяли органам самоорганізації населення / громадськості брати участь у процедурі формування та встановлення тарифів на вказані послуги.	1. Доповнити Порядки пунктом наступного змісту: «Розміри цін/тарифів на _____ послугу обговорюються із споживачами у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства». 2. Розробити проект наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Положення про обговорення тарифів на житлово-комунальні послуги»

2.	<p>Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1010-2006-%D0%BF)</p>	<p>Державне регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги</p>	<p>Механізмів впливу органів самоорганізації населення / громадськості на процедуру встановлення тарифів та їх розмір немає</p>	<p>Порядок не містить норм, які б дозволяли органам самоорганізації населення / громадськості брати участь у процедурі формування та встановлення тарифів на вказані послуги. Споживачі постають перед фактом встановлених тарифів та вимушені лише у судовому порядку вимагати їх скасування.</p>	<p>Внести зміни до Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, передбачивши процедуру громадського обговорення тарифів у разі, якщо виробник одночасно визначений виконавцем послуг.</p>
3.	<p>Про затвердження Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання: Постанова Національної комісії регулювання енергетики України від 17.02.2011 № 242 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0366-11)</p>	<p>Державне регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги</p>	<p>Порядок не містить жодних механізмів впливу органів самоорганізації населення / громадськості на процедуру розрахунку та встановлення тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання. Крім цього, повністю дублюються положення Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2001 № 869. Передбачає схвалення</p>	<p>Позбавляє споживачів будь-якої можливості своєчасно дізнатися про розміри тарифів, що планується встановити та впливати на них, у т.ч. шляхом виявлення завищень. Відсутність механізмів впливу на прийняття інвестиційних програм підприємств тепlopостачання та здійснення контролю їх виконання створює передумови для зловживань з боку представників влади та виробників послуг, у т.ч. корупційних змов, які призводять до безпідставного підвищення тарифів та не сприяють покращенню якості послуг.</p>	<p>Скасувати цю постанову як таку, що прийнята з порушенням вимог статті 19 Конституції України (поза межами владних повноважень: згідно п. 1 ст. 31 Закону України «Про Житлово-комунальні послуги» порядок формування тарифів встановлюються Кабінетом Міністрів України).</p>

			інвестиційної програми підприємствам теплопостачання незалежно від місця розташування, підпорядкування та форми власності, Національною комісією регулювання енергетики.		
4.	Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення: Постанова Національної комісії регулювання енергетики України від 17.02.2011 № 243 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0367-11)	Державне регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги	Порядок не містить жодних механізмів впливу органів самоорганізації населення / громадськості на процедуру розрахунку та встановлення тарифів централізоване водопостачання та водовідведення. Крім цього повністю дублює положення Порядку формування тарифів на послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2001 № 869. Передбачає схвалення інвестиційної програми підприємствам водопостачання та водовідведення незалежно від місця розта-	Позбавляє споживачів будь-якої можливості своєчасно дізнатися про розміри тарифів, що планується встановити та впливати на них, у т.ч. шляхом виявлення завищень. Відсутність механізмів впливу на прийняття інвестиційних програм підприємств водопостачання та водовідведення та здійснення контролю їх виконання створює передумови для зловживань з боку представників влади та виробників послуг, у т.ч. корупційних змов, які призводять до безпідставного підвищення тарифів та не сприяють покращенню якості послуг.	Скасувати цю постанову як таку, що прийнята з порушенням вимог статті 19 Конституції України (поза межами владних повноважень: згідно п. 1 ст. 31 Закону України «Про Житлово-комунальні послуги» порядок формування тарифів встановлюються Кабінетом Міністрів України).

			шування, підпорядкування та форми власності, Національною комісією регулювання енергетики.		
5.	Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору на надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/630-2005-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	<p>1. Пунктом 11 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі – Правил) передбачено залучення мешканців будинку до складання актів про відсутність витоків із загальнобудинкової мережі.</p> <p>2. Пунктом 36 Правил передбачено залучення представника об'єднання споживачів до здійснення повторної перевірки ненаданих або наданих неякісно послуг.</p> <p>3. Пунктом 38 Правил передбачено підписання акту-претензії не менш як двома споживачами, у разі відмови виконавця від його підписання або неприбуття виконавця для перевірки кількісних та якісних показників.</p>	<p>1. Правила не встановлюють порядок визначення мешканців, уповноважених підписувати вказані акти.</p> <p>2. Незрозуміло про яке об'єднання йдеться: громадську організацію, орган самоорганізації чи якусь іншу; не визначено спосіб підтвердження статусу представника об'єднання споживачів.</p> <p>3. Невідомо, яким чином здійснюється відбір споживачів, які підписуватимуть акт-претензію. Сам порядок перевірки якісних та кількісних показників послуг не передбачає наявності інших споживачів ніж споживач-заявник. Тому незрозуміло, як забезпечити присутність інших споживачів в такому випадку.</p>	<p>Необхідно доповнити Правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначенням «громадський уповноважений»: «громадський уповноважений – представник органу самоорганізації населення, а у разі відсутності таких в будинку (гуртожитку), - особа, уповноважена загальними зборами (конференцією) мешканців будинку (гуртожитку) представляти їх інтереси у стосунках із представниками влади, виконавцями, виробниками послуг, іншими споживачами, громадськими організаціями»; - вимогою залучення громадського уповноваженого на всіх етапах взаємодії

			4. Незважаючи на те, що житлово-комунальні складно надавати або не надавати окремим споживачам. Правила не містять порядку фіксації факту ненадання або неякісного надання послуг групі споживачів (всьому будинку, під'їзду тощо).	4. У разі відсутності теплової енергії у всьому будинку кожен споживач має окремо скласти акт, що значно ускладнює його оформлення.	споживачів та виробників / виконавців послуг; - порядком здійснення контролю якісних та кількісних показників послуг громадськими уповноваженими в інтересах всіх зацікавлених споживачів.
6.	Про затвердження Порядку проведення конкурсу з надання житлово-комунальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 631 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/631-2005-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	Порядок не передбачає включення представників органів самоорганізації населення / громадськості до складу конкурсної комісії.	1. Споживачі не мають дієвого механізму впливу на відбір виробників / виконавців житлово-комунальних послуг; 2. Порядок створює передумови для змови учасників конкурсу та конкурсної комісії, між собою тощо; 3. Порядок не сприяє створенню ринку житлово-комунальних послуг, стимулюванню виробників / виконавців до підвищення якості послуг та оптимізації їх вартості.	Доповнити Порядок нормою, яка б передбачала формування складу конкурсної комісії з числа представників органу місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення / громадськості (громадських уповноважених) на паритетних умовах.
7.	Про затвердження Правил надання населенню послуг з газопостачання: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 № 2246	Надання житлово-комунальних послуг	Не містить жодної норми щодо здійснення громадського контролю за якістю послуги	Споживач не має можливості відстоювати свої права у відносинах із газопостачальною організацією в порядку досудового врегулювання, а під час судового розгляду спорів – не має неупереджених підтверджуючих фактів на свою користь	Внести зміни до Порядку, передбачивши дієвий та збалансований механізм громадського контролю за наданням послуг з газопостачання.

	(http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-99-%D0%BF)			через існування відносин між постачальником послуги та споживачем, що унеможливило залучення інших споживачів до фіксації порушень Правил з боку постачальника послуги. Як наслідок, представники постачальника здійснюють відключення від споживання газу без достатніх на це причин, не здійснюють перерахунки, підробляють данні про недопущення споживачем представників до приладів обліку, а також щодо показників приладів обліку, особливо в кінці розрахункового періоду.	
8.	Про затвердження Правил надання населенню послуг з вивезення побутових відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	Пунктом 10 Правил передбачено що «контроль якості послуг здійснюється шляхом перевірки дотримання стандартів, нормативів, норм, порядків і цих Правил комісією, утвореною з ініціативи чи за участю органу місцевого самоврядування та/або органу самоорганізації населення і членів правління об'єднань співвласників	Норма не визначає обов'язковий склад комісії, не визначає порядку та термінів її утворення, обсяги повноважень тощо.	1. Пункт 10 Правил викласти в такій редакції: «10. Контроль якості послуг здійснюється балансоутримувачами / власниками житлового фонду, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади

			багатоквартирних будинків, житлово-будівельного кооперативу, молодіжного житлового комплексу».	<p>відповідно до наданих їм повноважень».</p> <p>2. Доповнити Правила пунктом 10-1 наступного змісту: «10-1. Громадський контроль надання послуг здійснюється громадськими уповноваженими. Громадський уповноважений – представник органу СОН, а у разі їх відсутності таких в будинку (гуртожитку), - особа, уповноважена загальними зборами (конференцією) мешканців будинку (гуртожитку), групи будинків представляти їх інтереси у стосунках із представниками влади, виконавцями, виробниками послуг, іншими споживачами, громадськими організаціями».</p> <p>3. Доповнити Правила пунктом 10-2, в якому встановити порядок здійснення контролю за якісними та кількіс-</p>
--	--	--	--	--

					ними показниками послуг громадськими уповноваженими в інтересах зацікавлених споживачів, яких вони представляють.
9.	Про затвердження Правил надання користування електричною енергією для населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.1999 № 1357 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1357-99-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	Не містить жодної норми щодо здійснення громадського контролю за якістю послуги	Споживач не має можливості відстоювати відносини із енергопостачальною організацією в порядку досудового врегулювання, а під час судового розгляду спорів – не має неупередженого підтвердження фактів на свою користь через існування механізму відносин між постачальником послуг та споживачем, що унеможливає залучення інших споживачів до фіксацію порушень Правил з боку споживача. Як наслідок, представники постачальника здійснюють відключення від споживання електричної енергії без достатніх на це причин, не здійснюють перерахунки, підробляють данні про недопущення споживачем представників до приладів обліку, а також щодо показників приладів обліку, особливо у зв'язку із запровадженням диференційованих тарифів на електропостачання.	Внести зміни до Порядку та передбачити дієвий та збалансований механізм громадського контролю за наданням послуг з електропостачання.

10.	<p>Питання надання послуг з вивезення побутових відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1173-2011-%D0%BF)</p>	Надання житлово-комунальних послуг	<p>Пунктом 6 Порядку визначено, що «організатор конкурсу утворює комісію, до складу якої входять на паритетних засадах представники організатора конкурсу, територіального органу Держспоживінспекції, підприємств житлово-комунального господарства, а також (за їх згодою) органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, власників (їх об'єднань) або наймачів, користувачів, у тому числі орендарів розміщених у межах певної території населеного пункту житлових приміщень, земельних ділянок, які не пізніше ніж за три дні до закінчення строку подання конкурсних пропозицій дали свою згоду бути членами конкурсної комісії.».</p>	<p>Враховуючи те, що Порядок передбачає проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території (село, селище місто, район у місті) для всіх груп споживачів, він (Порядок) обмежує конкуренцію (учасниками конкурсу можуть стати тільки потужні перевізники). Крім цього, закріплені вимоги до складу комісії не створюють умови до залучення всіх зацікавлених сторін, не передбачають умови для здійснення громадського контролю. До того ж, вимагаючи проводити конкурс виходячи з адміністративних меж територіальної громади, Порядок порушує бюджетне законодавство: розпорядники та одержувачі бюджетних коштів мають самостійно визначати виконавців згідно вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель» (пп. 4 та п. 27 п. 1 ст. 1 та п. 1 ст. 2). Отже вимоги Порядку є нездійсненними, тому не варто, навіть, намагатись його поліпшити.</p>	Скасувати постанову Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173.
11.	Про затвердження Правил утримання	Надання житлово-	Правила не містять жодних норм щодо	Підприємства з обслуговування житлового фонду нехтують	Внести зміни до Правил, якими

	житлових будинків та прибудинкових територій: Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 № 76 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05)	комунальних послуг	здійснення громадськістю контролю утримання житлових будинків та прибудинкових територій	Правилами утримання житлових будинків та прибудинкових територій через відсутність незалежного контролю за їх діяльністю. Представники органів влади в той чи інший спосіб можуть бути пов'язані із підприємствами, що надають ці послуги, внаслідок чого вони не забезпечують належний контроль за якістю утримання житла.	передбачити залучення громадськості до участі у здійсненні контролю за наданням послуг з утримання житлових будинків та прибудинкових територій.
12.	Про затвердження Правил користування тепловою енергією: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1198 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1198-2007-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	Застосовується під час укладання договорів між житловими підприємствами, ЖБК і ОСББ та теплопостачальними підприємствами у разі визначення перших виконавцями послуг. Не містить жодних умов здійснення безпосередніми споживачами контролю за якістю послуг.	Правила дозволяють: <ul style="list-style-type: none"> • теплопостачальним підприємствам зловживати своїм монопольним становищем (укладання договорів, що відрізняються від Типових, ненадання пільг та субсидій, завищення нарахувань, не здійснення перерахунків за ненадані або неякісно надані послуги тощо); • вступити у змову з теплопостачальними підприємствами керівникам житлових підприємств, ЖБК, ОСББ та порушувати інтереси кінцевих споживачів (ненадання пільг та субсидій, завищення нарахувань, не здійснення перерахунків за ненадані або неякісно надані послуги тощо). 	Доповнити Правила частиною «Громадський контроль», у якій визначити умови здійснення споживачами / громадськістю контролю за користуванням тепловою енергією.

13.	Про Порядок визначення виконавця житлово-комунальних послуг у житловому фонді: Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.04.2005 № 60 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0541-05)	Надання житлово-комунальних послуг	Відповідно до п. 1.1. Порядок має регламентувати визначення виконавців наступних послуг: <ul style="list-style-type: none"> • з управління будинком, спорудою або групою будинків; • утримання будинків, споруд та прибудинкових територій; • з ремонту приміщень, будинків, споруд. Натомість Порядок містить лише норми, які вже врегульовані іншими нормативно-правовими актами (Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Постановою КМУ від 21.07.2005 № 631 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з надання житлово-комунальних послуг» тощо).	Порядок не встановлює принципово нових норм, а лише здійснює навантаження у правовому регулюванні відносин у сфері ЖКГ.	Скасувати Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.04.2005 № 60.
14.	Про затвердження Порядку відключення окремих житлових будинків від мереж централізованого опалення та	Надання житлово-комунальних послуг	У першій редакції Порядку дозволялось відключення від мереж централізованого опалення та постачання гарячої води окремих житлового будинку (секції, під'їзду) або його окремих	Порядок не визначає чи необхідна згода всіх власників житлових та нежитлових приміщень, що планується відключити від центрального опалення та гарячого водопостачання, чи ні.	Доповнити п. 2.1. Порядку (у редакції до 06.11.2007 року) абзацом четвертим наступного змісту: «Для відключення всього житлового

	<p>постачання гарячої води при відмові споживачів від централізованого теплопостачання: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 22.11.2005 № 4 в редакції від 06.11.2007 № 169 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1478-05)</p>		<p>приміщень при відмові споживачів від послуг центрального опалення і гарячого водопостачання. Чинна ж редакція Порядку обмежила права споживачів та дозволила відключення лише окремих житлових будинків. Постановою окружного адміністративного суду міста Києва № 2/34 від 09.06.2008 зміни до порядку було скасовано. Однак офіційний сайт ВРУ містить лише посилання на відповідну постанову суду та скасовану редакцію як чинну. Аналіз цієї редакції Порядку показує, що під час вирішення питання про відключення від мережі центрального опалення та гарячого водопостачання окремих приміщень жодних узгоджень з іншими споживачами не потрібно. У разі бажання власників, наймачів (орендарів) окремих приміщень</p>		<p>будинку, секції або під'їзду будинку від мережі центрального опалення і гарячого водопостачання необхідна згода всіх власників житлових та нежитлових приміщень, які пропонується відключити».</p>
--	---	--	--	--	---

			<p>відключити весь житловий будинок, секцію або під'їзд будинку від мереж центрального опалення і гарячого водопостачання, вони подають до Комісії колективну заяву про надання дозволу на таке відключення квартири (нежитлового приміщення, секції, під'їзду, будинку) і влаштування індивідуальної (автономної) системи тепlopостачання. До заяви додається копія протоколу загальних зборів мешканців будинку, секції або під'їзду щодо створення ініціативної групи з вирішення питання відключення від мереж центрального опалення та гарячого водопостачання, засвідчена власником будинку або уповноваженою ним особою.</p>		
15.	Про затвердження Типового статуту об'єднання співвласників багатоквартирного будинку та	Надання житлово-комунальних послуг	Відповідно до пунктів 1.5 та 2.2 Типового статуту ОСББ здійснює господарську діяльність для забезпечення власних потреб. Членство в	Відсутність прямих норм щодо повноважень ОСББ представляти інтереси лише членів об'єднання: 1. порушує конституційні права інших власників житлових	Необхідно внести зміни до Типового Статуту: 1. відзначити межі повноважень ОСББ: воно здійснює

	Типового договору відносин власників житлових і нежитлових приміщень та управителя: наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 27.08.2003 № 141 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1155-03)		об'єднанні є добровільним, тому ОСББ може діяти лише в інтересах членів об'єднання. Типовий статут не містить чіткого визначення про обмеження діяльності ОСББ відносно інтересів власників житлових та нежитлових приміщень (членів об'єднання).	та нежитлових приміщень щодо права власності (ОСББ здійснює управління всім спільним неподільним майном, а не тією часткою, що належить власникам); 2. створює передумови для невірної трактування ролі та місця ОСББ у системі ЖКГ, управління житловим фондом тощо.	управління тією часткою спільного неподільного майна, що належить власникам житлових та нежитлових приміщень, які є членами об'єднання; 2. узгодження діяльності ОСББ із інтересами всіх власників житлових та нежитлових приміщень через органи самоорганізації населення.
16.	Про затвердження Правил управління будинком, спорудою, житловим комплексом або комплексом будинків і споруд: наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 02.02.2009 № 13 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z03)	Надання житлово-комунальних послуг	1. Згідно п. 2.1. Правил для передачі будинку в управління створюється комісія, до складу якої входять представники попереднього балансоутримувача чи управителя та майбутній управитель. 2. Відповідно до пункту 3.4. Правил довгострокові та середньострокові плани заходів управителя подає на погодження: <ul style="list-style-type: none"> загальним зборам власників, співвласників житлових і нежитлових 	1. Вимоги до комісії не передбачають включення до складу власників житлових та нежитлових приміщень, у т.ч. тих власників, що не є членами ОСББ (у разі його створення). Це позбавляє власників, особливо тих, які не є членами ОСББ, права володіння належним їм спільним неподільним майном. 2. Необов'язковість представлення планів на розгляд загальних зборів власників житлових та нежитлових приміщень позбавляє їх	Необхідно внести зміни до Правил та визначити, дієві механізми впливу власників житлових та нежитлових приміщень, на процес управління майном.

	77-09)		<p>приміщень об'єкта або членам створених власниками, співвласниками органів, організацій та об'єднань – у разі самоуправління будинком;</p> <ul style="list-style-type: none"> • замовнику – у разі управління будинком управителем за договором. 	<p>можливості впливу на якість утримання належного їм майна та обмежує у праві власності.</p> <p>3. Інших механізмів впливу громадськості на процес управління будинком у правилах немає.</p>	
17.	<p>Про затвердження Положення про громадського інспектора у сфері житлово-комунального господарства: Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 11.12.2009 № 390 (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0010-10)</p>	Надання житлово-комунальних послуг	<p>Згідно цього Положення громадський інспектор є позаштатним співробітником вже ліквідованої Держжитлокомунінспекції, а не представником громадськості. Після проведеної адміністративної реформи, внаслідок яких Держжитлокомунінспекція була ліквідована як самостійний орган, в Положення не були внесені відповідні зміни.</p>	<p>Інструмент, який мав би дозволити активній громадськості встановити зв'язок між владою та громадою та сприяти підвищенню якості житлово-комунальних послуг, прозорості тарифів на них тощо, використовується як інструмент формування кадрового резерву відповідного владного органу. При цьому відсутність територіальних обмежень діяльності «громадського інспектору» створює умови для зловживань, як з боку органу, що їх призначає, так й з боку самих інспекторів.</p>	<p>Скасувати наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 11.12.2009 № 390 та запропонувати нову редакцію Положення про громадського інспектора у сфері житлово-комунального господарства, в якій передбачити механізм висування кандидатів загальними зборами / представниками мешканців певної території або збору підписів мешканців відповідної території на підтримку кандидата у громадські інспектори. Крім цього</p>

					у новій редакції Положення необхідно передбачити регулярне звітування громадського інспектору не тільки перед органами влади, але й перед громадою, яку він представлятиме.
18.	Про затвердження Типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 529 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/529-2009-%D0%BF)	Надання житлово-комунальних послуг	Відображений механізм, встановлений Правилами утримання житлових будинків та прибудинкових територій, затвердженими Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 № 76, та не містить норм здійснення громадського контролю.	Споживач залежний від виконавця послуг: останній може обмежити надання послуг, не забезпечувати належну якість послуг, не здійснювати перерахунки тощо, а споживач не має можливості примусити його дотримуватись умов договору ні в якій спосіб крім через рішення суду. Враховуючи те, що відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» факт ненадання або неякісного надання послуг має підтверджувати споживач, доведення у суді порушень з боку виконавця вкрай ускладнюється. Отже необхідний дієвий механізм досудового розв'язання спорів.	Прийняття Положення про забезпечення участі членів територіальної громади у здійсненні громадського контролю за наданням послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, дозволить його норми врахувати у Типовому договорі про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій.
19.	Про затвердження Порядку проведення перерахунків	Взаєморозрахунки	Незважаючи на назву (Порядок проведення перерахунку), цей	Порядок на практиці не застосовується або застосовується у виключних	Доповнити Порядок пунктом 2-1 наступного змісту:

	розміру плати за ненадання послуг з централізованого опалення і постачання холодної та гарячої води і водовідведення в разі ненадання їх або надання не в повному обсязі, зниження якості: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.02.2010 № 151 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/151-2010-%D0%BF)		документ не містить повного механізму здійснення перерахунку, а саме: не визначено, яким чином підтверджується факт ненадання або неякісного надання послуг. Порядок не містить механізмів залучення громадськості до процедури встановлення такого факту, до контролю за дотриманням прав та обов'язків сторін під час виникнення спорів щодо ненадання або неякісного надання послуг.	ситуаціях через необхідність визнання виконавцем факту ненадання або неякісного надання послуг. Також Порядок не містить посилання на Правила надання послуг. Враховуючи те, що у Правилах надання вказаних також недосконало прописаний порядок залучення громадськості до контролю за цими послугами, споживачеві вкрай важко довести факт ненадання або неякісного надання послуг.	«2-1. Факт ненадання або неякісного надання підтверджується в порядку, встановленому Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення».
20.	Про затвердження Положення про проведення експертизи лічильників газу, установлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті: Наказ Міністерства палива та енергетики від 27.12.2005 № 619	Нормування житлово-комунальних послуг та їх якість	Положення передбачає присутність під час проведення експертизи лічильника споживача або уповноваженою ним особи. Однак, Положення не містить норми про те, що у разі проведення експертизи без споживача або його представника, у разі відсутності згоди на таку експертизу від споживача, експертиза вважалася би недійсною	Надає можливість представникам газопостачальній організації та територіального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері метрології зловживати (наприклад складати акт експертизи, за яким споживач визнається винним у порушенні роботи лічильника).	Доповнити п. 3.3.2. Положення абзацом четвертим наступного змісту: «У разі проведення експертизи без присутності споживача або його представника та відсутності згоди на таку експертизу від споживача, Акт експертизи вважається недійсним, а результати експертизи

	(http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0053-06)		або її результати трактувалися б на користь споживача.		трактуються на користь споживача.»
21.	Про затвердження Порядку встановлення тимчасових норм споживання, нормативів якості та режимів надання житлово-комунальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.2005 № 481 (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/481-2005-%D0%BF)	Нормування житлово-комунальних послуг та їх якість	Порядок не передбачає залучення громадськості до процесі встановлення тимчасових норм споживання, не містить форм контролю громадськості дотримання термінів дії тимчасових норм та здійснення перерахунків платежів у зв'язку з встановленням тимчасових норм.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Споживачі позбавлені можливості впливати на якість житлово-комунальних послуг; 2. У органів влади існує можливість зловживати правом на встановлення тимчасових норм; 3. Відсутні санкції у разі порушення порядку встановлення тимчасових норм. 	Порядок встановлення тимчасових норм споживання, нормативів якості та режимів надання житлово-комунальних послуг потребує ретельного доопрацювання та деталізації, зокрема: <ul style="list-style-type: none"> • врахування особливостей різних послуг; • включення механізму участі громадськості в процесі прийняття рішення про необхідність встановлення тимчасових норм; • передбачити відповідальність суб'єктів владних повноважень у разі порушення термінів дії тимчасових норм, невжиття заходів щодо забезпечення надання якісних послуг у повному обсязі тощо.

Резюме аналізу підзаконних нормативно-правових актів

За підсумками проведеного аналізу підзаконних нормативно-правових актів можна констатувати, що можливість забезпечити на їх базі громадський контроль за якістю надання ЖКП знаходиться **на достатньо низькому рівні**. Лише окремі із обраних для аналізу актів, які потенційно мали би містити механізми громадської участі, містять їх насправді. В більшості же випадків ці акти або не передбачають таких механізмів, або ж наявний рівень їх регламентації є недостатнім, внаслідок чого скористуватися ними на практиці майже неможливо. Крім того, навіть за наявності згаданих норм у громадськості, органів самоорганізації населення є тільки обмежені можливості для впливу на постачальників ЖКП. Як результат, у більшості випадків останні надають свої послуги без контролю з боку зацікавлених суб'єктів, споживчі, що, безумовно, негативно позначається на організації та якості таких послуг.

РОЗДІЛ 3.

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ПУБЛІКАЦІЙ НА ОФІЦІЙНИХ САЙТАХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ПРО ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ, ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ЯКІСНИМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ

Під час проведення дослідження аналітичною групою було вирішено додатково проаналізувати «Урядовий портал» (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України - <http://www.kmu.gov.ua>) та офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (<http://minregion.gov.ua>) на предмет наявності на цих ресурсах новинних публікацій, що містять інформацію про забезпечення громадського контролю за наданням ЖКП населенню, а також щодо сприяння розвитку органів самоорганізації населення, які, в свою чергу, мають теж бути активно залученими до здійснення такого контролю. Зосередитися на аналізі інформації, оприлюдненої Кабінетом Міністрів України та Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було вирішено, перш за все, через те, що саме ці органи виконавчої влади є ключовими суб'єктами, відповідальними за проведення реформи у сфері ЖКГ, та мають максимально сприяти її проведенню і якомога більшої популяризації форм громадського контролю в цій сфері.

Аналіз публікацій проводився за період з 01 січня 2011 р. по 01 червня 2012 р.

За цей період на Урядовому порталі було виявлено 17 новинних публікацій, що містять інформацію з означеного кола питань. До того ж, переважна більшість із цих публікацій прив'язана виключно до реалізації держаної політики щодо стимулювання розвитку об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. Так, в змісті 10 із 17 загаданих публікацій наводяться цитати із висловлювань керівників Кабінету Міністрів України та профільних міністерств про необхідність та пріоритетність для Уряду забезпечення розвитку об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в контексті реформування системи житлово-комунального господарства (а саме:

http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244302810,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244302272,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245058414,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244893713,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244784640,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244784180,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244784939,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244622399,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244491248,
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244741832).

Наприклад: «Прем'єр-міністр Микола Азаров під час засідання Кабінету Міністрів України заявив про необхідність створення постійно діючої загальнонаціональної ради ОСББ за участю представників об'єднань громадян та влади. Микола Азаров нагадав про вчорашню зустріч з представниками об'єднань співвласників багатоквартирних будинків з усієї України, зазначивши, що «ОСББ сьогодні – це доведено дієва форма самоорганізації, коли самі люди управляють своїми майновими правами, захищають свої інтереси. Вони не тільки мають права, але і взяли на себе відповідальність за експлуатацію власного житла» (http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244741832).

З інформацією щодо забезпечення розвитку органів самоорганізації населення на Урядовому порталі виявлено 4 публікації. З них, дві публікації містять інформація про заходи, організовані Київською міською державною адміністрацією щодо сприяння їх розвитку (http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244593344 та http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245079457). При цьому в другому із згаданих матеріалів голова Київської міської державної адміністрації наголошує на участі органів самоорганізації населення у здійсненні громадського контролю за наданням житлово-комунальних послуг. Крім того, на порталі розміщена одна публікація про «Ярмарок ідей» неурядових організацій, проведений в Дніпропетровській обласній державній адміністрації (http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244600227), а також одна про те, що Кабінет Міністрів України розраховує на участь органів самоорганізації населення у модернізації ЖКГ (http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244302751).

Загалом, на Урядовому порталі питання про необхідність розвитку громадського контролю за наданням ЖКП та діями Кабінету Міністрів України в цьому напрямку за період, який був підданий аналізу, згадується у 6 публікаціях.

За цей же період на офіційному веб-сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було розміщено 7 новинних публікацій, що містять інформацію яка напряму або опосередковано стосується досліджуваного питання. Знов, як і у випадку із Урядовим порталом, найчастіше на сайті Міністерства йшлося про забезпечення розвитку об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. Така інформація містилася в 4-х публікаціях:

http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=334%3A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%83%D0%B9%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%BE%D1%89%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D1%83%D0%B9%D1%82%D0%B5-%D1%82%D0%B0-%D1

81%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%87%D1%83%D0%B9%D1%82%D0%B5-%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%88%D0%B5&Itemid=80&lang=uk;

http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=525%3A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%BE%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B1%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B1%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83&Itemid=222&lang=uk;

http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=527%3A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA-%D0%BE%D1%81%D0%B1%D0%B1-%D1%83%D0%B6%D0%B5-%D1%81%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96-%E2%80%93%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80-%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&Itemid=222&lang=uk;

http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=1480%3A%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B2%E2%80%99%D1%8E-%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%8F-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA%D0%B0-%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D1%96-%D0%B4%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BE-%D1%82%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D1%8F&Itemid=80&lang=uk

Що стосується органів самоорганізації населення, то на сайті Міністерства за досліджуваний період є тільки два згадування про них, і то лише в контексті розробки проекту Закону України «Про органи самоорганізації населення» (нова редакція)

(http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=2066%3A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B9-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F-%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8B-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%82&Itemid=80&lang=uk) та

http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=1734%3A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%E2%80%93%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8&Itemid=222&lang=uk).

А ось публікацій, в яких напряму йшлося про запровадження громадського контролю в житлово-комунальній сфері фактично не виявилось. Єдина публікація, яку частково можна віднести до цієї категорії (http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=2180%3A%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD-%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%83%D1%94-%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D1%8F%D0%B2%D0%B8-%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BB%D0%B0&Itemid=222&lang=uk) більшою мірою стосувалася проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії серед населення з метою зміни ставлення громадян до проблем утримання житлового фонду. В ній йдеться про прем'єрний показ мультиплікаційного ролика соціальної реклами «Твій будинок – твоя власність», спрямованого на усвідомлення відповідальності громадян за власне житло.

Таким чином, можна констатувати, що незважаючи на заяви органів державної влади щодо проведення реформи системи ЖКГ, на власних інформаційних ресурсах цій тематиці ними приділяється недостатня увага. Особливо це зауваження стосується популяризації різних форм громадського контролю за якістю надання ЖКП, які майже не знаходять свого відображення на інформаційних ресурсах Кабінету Міністрів України та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

РОЗДІЛ 4.

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

Асоціацією сприяння самоорганізації населення у межах проекту було проведено експертне опитування представників громадського активу та працівників сфери ЖКГ у тих містах, що беруть участь у проекті, про існуючі проблеми у сфері надання ЖКП.

В ході дослідження була виявлена думка громадських експертів стосовно:

- якості ЖКП, які надають житлові підприємства, та фінансових можливостей населення оплачувати їх за існуючими тарифами;
- роботи органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб зі скаргами і зверненнями громадян на незадовільну якість житлово-комунальних послуг та високі тарифи;
- можливостей населення, громадських структур впливати на роботу комунальних служб, ЖЕКів та інших підприємств, які надають житлово-комунальні послуги;
- можливостей громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, ЖЕКів та підприємств, що надають житлово-комунальні послуги.

Опитування проводилося серед керівників та активістів ОСНів, громадських організацій та ОСББ – тобто тих суспільних лідерів, які краще за всіх обізнані про реальний стан справ у цій сфері, а також серед працівників системи місцевого самоврядування, які безпосередньо займаються питаннями надання житлово-комунальних послуг.

Загальна кількість опитаних у шести містах склала **579** осіб, серед яких 140 або **24,2%** є керівниками громадських організацій, ОСНів та ОСББ, 208 або **35,9%** – активісти громадського сектору, та 127 осіб або **21,9%** працівники системи місцевого самоврядування та депутати місцевих рад, решта – активні мешканці житлових будинків.

Серед опитаних 345 осіб або **59,6%** – жінки та 234 або **40,4%** – чоловіки. Серед усіх громадських експертів 382 особи або **66,0%** є мешканцями багатоквартирних будинків, 114 або **19,6%** мешкають у будинках, які перебувають на балансі ОСББ або ЖБК, а інші – у відомчих домах та у домах приватної забудови.

Матеріальне становище учасників опитування характеризують такі дані: середньодушовий дохід у сумі менше 1 500 грн в місяць виявлено у 185 або **32,0%** опитаних; 240 або **41,3%** оцінюють свій середньодушовий дохід у межах від 1 500 до 3 000 грн на місяць і 143 особи або **24,7%** мають дохід вищий за 3 000 грн на місяць.

Вік основної маси громадських експертів (326 або **56,3%**) складає від 26 до 54 років і лише 153 особи – у віці старше 60 років.

Результати опитування експертів по основних питаннях виглядають так.

За даними опитування, повністю і значною мірою задоволені якістю одержуваних ЖКП в цілому усього біля третини або **29,7%** опитаних, в той час, як задоволені незначною мірою і зовсім не задоволені станом справ у цій сфері **70,3%**.

В ході дослідження з'ясовувалася думка експертів окремо по кожному з дев'яти видів житлово-комунальних послуг: електропостачання, опалення, водопостачання, газопостачання, гаряче водопостачання, функціонування ліфтів, утримання будинку та будинкових систем, утримання місць загального користування у будинку та утримання прибудинкової території.

Оцінкою «Дуже погано» найбільше число респондентів – **38,6%** оцінило стан утримання будинкових систем та місць загального користування. Ці ж види комунальних послуг оцінкою «Погано» оцінило в сумі ще більша кількість респондентів – **61,0%**. Наближуються за рівнем негативних оцінок до цих послуг опалення та гаряче водопостачання – у сумі – **48,8%** опитаних саме так оцінили тут стан справ.

Оцінками «Добре» найбільш за все оцінено стан газозабезпечення (**35,9%**) та водопостачання (**29,4%**). «Дуже добре» оцінили стан справ лише одиниці громадських експертів.

При спробі оцінити організацію надання кожного з видів послуг (укладення договору, зручність оплати, можливість контролю, обліку тощо) експерти як «добру» оцінили більш за усе лише організацію цих питань у сфері газопостачання (**34,9%**) та електропостачання (**34,5%**). А найбільша кількість поганих оцінок прийшла на утримання місць загального користування у будинках (**34,7%**) та утримання будинку і будинкових систем (**30,1%**).

В ході дослідження ставилося завдання не тільки виявити думку респондентів про якість та організації надання основних видів житлово-комунальних послуг, а й отримати від опитаних пропозиції, спрямовані на поліпшення стану справ у цій життєво важливій сфері. Із запропонованих респондентам варіантів найбільшу підтримку отримав варіант посилення громадського контролю за діяльністю комунальних служб і підприємств, які надають ЖКП (**42,0%**). Чимало респондентів у якості механізму покращення ситуації у досліджуваній сфері обрали і повсюдне утворення ОСНів та делегування їм органами місцевої влади повноважень та відповідного фінансування для вирішенні основних питань ЖКГ за місцем проживання (**28,3%**).

Помітно меншою популярністю серед експертів користується на цей час ідея повсюдного створення власниками приватизованих квартир об'єднаних співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) – **22,5%**. Раніше (два-три роки тому) цю ідею підтримувало у двічі більша кількість експертів.

У той же час у порівнянні з минулими опитуваннями помітно виросла кількість тих експертів, хто підтримав ідею створення приватних підприємств з надання ЖКП (**14,0%**) та приватних ЖЕКів (**18,3%**).

Важливою характеристикою системи забезпечення населення якісними ЖКП може слугувати реакція органів місцевої влади та комунальних служб

на звернення (скарги, пропозиції) громадян з питань якості ЖКП. Тут ситуація виглядає наступним чином. З усіх опитаних трохи більше половини (**52,0%**) доводилося скаржитися із зазначеного приводу за останній рік у вказані служби. Причому більше половини з них зверталися туди більше 4 разів, **52,8%** з цих звернень були індивідуальними, решта – колективними.

Найбільша кількість скарг (**62,1%**) на незадовільну якість ЖКП, за оцінками експертів, було направлено безпосередньо на підприємства, які надають ЖКП, більше третини (**35,9%**) – у комунальні служби, трохи менше (**32,2%**) – до міської ради та райадміністрації. Істотно зросла за останні роки і кількість скарг до депутатів міської ради (за оцінками експертів, вона складає **25,6%**), що обумовлено, напевно, обранням частини депутатів за мажоритарним принципом у виборчих округах. Тепер у мешканців хоча б номінально появився «свій» депутат.

Якою ж мірою скарга була задоволена – це важливе питання, яке характеризує соціальну ефективність усієї системи роботи із зверненнями громадян і взагалі – місцевої влади. При опитуванні виявилось, що лише у **13,3%** випадків ця скарга була задоволена повністю. Частково вона була задоволена у **41,6%** випадків.

У **21,6%** випадків скарга була по суті не задоволена, а від служби отримана відписка. І у **21,6%** (кожній п'ятій) скарга не була задоволена або взагалі не отримано відповіді. Найбільша кількість скарг без відповіді (**75,4%**) припадає на підприємства, які надають ЖКП.

Оцінка ступеня взаємодії населення та громадських структур з комунальними службами, ЖЕКами і підприємствами, що надають ЖКП показала, що хоча скарги та звернення громадян у різні інстанції, від яких залежить якість та організація надання житлово-комунальних послуг, і грають важливу роль у вдосконаленні всієї цієї системи, проте вони не вичерпують усіх форм взаємодії між постачальниками та споживачами ЖКП.

В існуванні активної взаємодії впевнені лише **15,7%** опитаних. **31,3%** респондентів вважають, що ця взаємодія наявна, але скоріше носить епізодичний характер. **29,5%** же опитаних упевнено, що подібна взаємодія носить формальний характер, а **22,5%** – що такої взаємодії взагалі немає.

Якщо ж оцінювати взаємодію між постачальниками і споживачами ЖКП за основними видами цих послуг, то, на думку опитаних, найбільш активно розвивається взаємодія у сфері електропостачання (**37,8%**), опалення (**33,3%**), водопостачання та водовідведення (**31,9%**). Найменше відзначається взаємодія між постачальниками і споживачами у сфері гарячого водопостачання (**16,7%**).

Для оцінки можливості особистої участі громадян у підготовці та прийнятті рішень і розпоряджень міськради, міськвиконкому, ЖЕКів, та підприємств, що надають ЖКП, важливо з'ясувати, якою мірою споживачі поінформовані про існуючі можливості їх особистої участі у поліпшенні ЖКП.

На думку опитаних експертів, інформованими та інформованими достатньою мірою себе вважають **25,0%**. Інформованими недостатньою мірою себе вважають **46,1%**, а взагалі не мають такої інформації – **28,8%**.

Серед джерел інформації про роботу у сфері надання ЖКП, якими найбільше користуються мешканці, експерти виділили два: місцеве телебачення (**60,6%**) та місцева преса (**51,5%**). Решта джерел, такі як оголошення, вивіски, рекламні щити, біг-борди, листівки, інформаційні бюлетені, брошури, що видаються місцевою владою, веб-сайти, а також загальні збори, що організуються органами влади, громадські слухання, систематичні звіти керівників підрозділів міськради, зустрічі жителів з депутатами, на думку опитаних, практично не надають скільки-небудь помітного впливу на інформованість жителів у сфері надання ЖКП.

За даними опитування, лише **15,4%** респондентів в тій чи іншій формі особисто брали участь у підготовці та прийнятті рішень і розпоряджень міськради, міськвиконкому, ЖЕКів, комерційних підприємств, що надають ЖКП, причому у **44,7%** випадків це відбувалося за ініціативою самих громадян. **25,6%** респондентів брали в участь у підготовці та прийнятті рішень і розпоряджень вкрай рідко, а **59,1%** ніколи не брали в цьому участі.

Який же був результат участі респондентів у підготовці та прийнятті зазначених рішень і розпоряджень? За даними дослідження, у **18,6%** безпосередніх учасників цього процесу пропозиції були прийняті і враховані в остаточній редакції рішення (розпорядження). У **38,0%** ж з них пропозиції були тільки прийняті до відома, а у решти **43,5%** ці пропозиції взагалі не були узяті до уваги.

При оцінці ступеня впливу мешканців міста на діяльність місцевої влади щодо вирішення житлово-комунальних проблем, у тому числі громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, ЖЕКів та підприємств, що надають ЖКП, на думку **55,6%** опитаних експертів сьогодні ніякого впливу на стан справ у сфері вирішення ЖКП і, в тому числі, на підвищення якості житлово-комунальних послуг не справляють або ж мало впливають на стан справ у цій сфері чи незначною мірою.

Нарешті, тільки **9,1 %** експертів вважають, що мешканці сьогодні справляють реальний вплив на постачальників ЖКП та їхню якість.

На цьому тлі представляє особливий інтерес думка респондентів про таку форму участі громадян в управлінні, як громадський контроль. Встановлено, що особисто брати участь у здійсненні громадського контролю за діяльністю зазначених вище органів, служб і підприємств доводилося всього лише **6,0%** опитаних. Зрідка брали в цьому участь **20,2%**, а жодного разу не брали – **73,7%** з них. Тобто, досвід подібної діяльності майже у трьох чвертей опитаних громадських експертів відсутній. Причому більшість, а саме **44,7%** із тих, хто брав участь у здійсненні громадського контролю, робили це за власною ініціативою.

Найбільш поширеною формою громадського контролю, в якому брали участь опитані, виявилася робота у складі ОСНів і таких громадських

організацій, як «Громадський контроль», комітет захисту прав споживачів та інші – **70,4%**. Через публічні звіти посадових осіб на спеціальних засіданнях з вільним доступом громадськості, громадські слухання щодо проектів актів органів місцевого самоврядування або за підсумками їх впровадження, участь в засіданнях міськради, міськвиконкому, райадміністрації громадський контроль здійснювало **61,8%** опитаних.

На основі опитування громадських експертів можна зробити такі **висновки**.

На думку найбільш активних і поінформованих представників громадськості, у системі забезпечення якості та організації надання ЖКП комунальними та приватними підприємствами існує цілий ряд серйозних проблем і недоліків.

Так, переважна більшість жителів, в цілому незадоволені якістю одержуваних ЖКП. Відзначається низький рівень інформованості населення про діяльність органів місцевого самоврядування, ЖЕКів та підприємств, що надають ЖКП. Ще гірше люди обізнані про те, яким чином вони могли би брати участь у підготовці та прийнятті рішень цими органами та підприємствами щодо поліпшення стану справ.

Повсюдно спостерігається малоефективна реакція посадових осіб та комунальних підприємств на звернення мешканців зі скаргами, проханнями та пропозиціями, спрямованими на поліпшення справ у сфері ЖКП. За даними опитування, лише менше, ніж на половину таких звернень слідує адекватна реакція відповідних служб, а в ряді випадків автори подібних звернень взагалі залишаються без відповіді.

Практично відсутнє конструктивна, творча взаємодія між населенням, громадськими структурами, що представляють його інтереси, з одного боку, та комунальними службами, ЖЕКами і підприємствами, що надають ЖКП, – з іншого.

Вкрай обмежені можливості особистої участі громадян у підготовці та прийнятті рішень і розпоряджень міськради, міськвиконкому, ЖЕКів, та підприємств, що надають ЖКП. Зокрема, практично не використовуються можливості впливу на вирішення зазначених вище проблем такого потужного засобу соціального управління, як громадський контроль.

Усі ці причини об'єктивного і суб'єктивного характеру гальмують реформування системи надання ЖКП в напрямку більш повного врахування та задоволення інтересів споживачів, а також перешкоджають реалізації державної політики у цій сфері, визначеної законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про державну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства», «Про теплопостачання», «Про захист прав споживачів», «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», «Про органи самоорганізації населення» та іншими законами, а також підзаконними актами Кабінету Міністрів України та центральними органами виконавчої влади у сфері ЖКГ.

РОЗДІЛ 5. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

За підсумками проведеного дослідження та узагальнення отриманих результатів можна зробити такі **основні висновки**:

1. Проведений аналіз ключових законів України, які регламентують питання здійснення громадського контролю в житлово-комунальній сфері, засвідчив, що в Україні існує чимало законодавчих норм, які прямо чи опосередковано регламентують питання участі представників громадськості, органів самоорганізації населення у здійсненні контролю якості надання ЖКП населенню. Разом із тим ці норми неузгоджені одна з одною, не утворюють єдиної системи і не забезпечують належної законодавчої бази для здійснення громадськістю, органами самоорганізації населення контролю за якістю ЖКП.

2. Як показав аналіз чинних підзаконних нормативно-правових актів, виданих центральними органами виконавчої влади, в них вкрай мало уваги приділено питанням громадського контролю за якістю надання ЖКП. Лише окремі із обраних для аналізу актів, які потенційно мали би містити механізми громадської участі, містять їх фактично. В більшості же випадків ці акти або не передбачають таких механізмів, або ж наявний рівень їх регламентації є недостатнім, внаслідок чого скористуватися ними на практиці майже неможливо. В кожному із цих варіантів у громадськості, органів самоорганізації населення є тільки обмежені можливості для впливу на постачальників ЖКП. Як результат, у більшості випадків останні надають свої послуги без контролю з боку споживачів, що, безумовно, негативно позначається на обсягах та якості таких послуг.

3. Жоден з існуючих порядків формування тарифів на ту чи іншу житлово-комунальну послугу не містить норм, які б дозволяли громадськості, органам самоорганізації населення брати участь у процедурі формування тарифів на вказані послуги. Споживачі постають перед фактом вже встановлених тарифів та вимушені лише у судовому порядку вимагати їх скасування.

4. Відсутність механізмів впливу на прийняття інвестиційних програм підприємств теплопостачання та здійснення контролю за їхнім виконанням створює передумови для зловживань з боку представників влади та виробників послуг, у т.ч. корупційних змов, які призводять до безпідставного підвищення тарифів та не сприяють покращенню якості ЖКП.

5. Затверджені урядом Правила надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення не містять легітимних процедур визначення уповноважених житлових будинків підписувати вказані акти від імені їх мешканців. Ці Правила не конкретизують, про яке громадське об'єднання йдеться: громадську організацію, орган самоорганізації чи якусь іншу; не визначають спосіб підтвердження статусу представника об'єднання споживачів. Крім цього, вказані Правила не

містять чітких норм, яким чином має здійснюватись відбір споживачів, що підписуватимуть акт-претензію, а порядок перевірки якісних та кількісних показників послуг не передбачає участі інших споживачів, ніж споживач-заявник. Тому не зрозуміло, як забезпечити присутність інших споживачів у цьому випадку. А необхідність кожному мешканцеві будинку складати окремий акт у разі відсутності житлово-комунальної послуги у всьому будинку значно ускладнює механізм захисту прав цих споживачів.

6. Чинні підзаконні нормативно-правові акти також не містять дієвого механізму впливу споживачів на відбір виробників / виконавців житлово-комунальних послуг. Встановлений порядок проведення конкурсу з надання житлово-комунальних послуг створює передумови для змови учасників конкурсу та конкурсної комісії між собою та не сприяє створенню ринку житлово-комунальних послуг, не стимулює виробників / виконавців до підвищення якості послуг та оптимізації їх вартості.

7. Правила надання послуг з електро- та газопостачання населенню взагалі не містять навіть формальних механізмів контролю з боку громадськості.

8. Деякі з проаналізованих нормативно-правових актів прямо суперечать законодавству України. Це стосується, зокрема, Постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 «Питання надання послуг з вивезення побутових відходів» та Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 22.11.2005 № 4 «Про затвердження Порядку відключення окремих житлових будинків від мереж централізованого опалення та постачання гарячої води при відмові споживачів від централізованого теплопостачання» (в редакції від 06.11.2007 № 169).

Таким чином, навіть за наявності бажання громадськості, органів самоорганізації населення здійснювати контроль якості надання населенню ЖКП, сучасний рівень регламентації цих процесів знаходиться переважно на середньому або незадовільному рівнях. Особливо це стосується регламентації контролю надання таких комунальних послуг, як електро- та газопостачання, та визначення виробників / виконавців житлово-комунальних послуг.

Отже, в ході дослідження практично повністю підтверджено гіпотезу, сформульовану на початку виконання аналізу: що чинні акти центральних органів виконавчої влади або взагалі не передбачають механізмів громадського контролю у сфері надання ЖКП, або містять норми, які є недостатніми для ефективної участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП.

На підставі узагальнення результатів аналізу стану регламентації різних інструментів участі громадськості, органів самоорганізації населення у забезпеченні населення якісними ЖКП на рівні актів центральних органів виконавчої влади, **пропонується внести** до підзаконних нормативно-

правових актів, які регулюють питання якості житлово-комунальних послуг, **комплекс змін**, які би забезпечили дієві механізми здійснення споживачами контролю якості цих послуг. Зокрема:

1) У Постанові Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги» доповнити Порядок, затверджені цією Постановою, пунктами наступного змісту: «Розміри цін/тарифів на _____ послугу обговорюються із споживачами у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства».

2) У Постанові Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів» передбачити процедуру громадського обговорення тарифів у разі, якщо виробник одночасно визначений виконавцем послуг.

3) Правила надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору на надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630, доповнити:

- визначенням «громадський уповноважений»: «громадський уповноважений – це представник органу самоорганізації населення, а у разі відсутності таких у будинку (гуртожитку), – особа, уповноважена загальними зборами (конференцією) мешканців будинку (гуртожитку) представляти їх інтереси у стосунках із представниками влади, виконавцями, виробниками послуг, іншими споживачами, громадськими організаціями»;

- вимогою залучення громадського уповноваженого на усіх етапах взаємодії споживачів та виробників / виконавців послуг;

- порядком здійснення контролю якісних та кількісних показників житлово-комунальних послуг громадськими уповноваженими в інтересах споживачів.

4) Порядок проведення конкурсу з надання житлово-комунальних послуг, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 631, доповнити нормою, яка б передбачала формування складу конкурсної комісії з числа представників органу місцевого самоврядування та громадськості, органів самоорганізації населення (громадських уповноважених) на паритетних умовах.

5) Правила надання населенню послуг з газопостачання, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 № 2246, та Правила користування електричною енергією для населення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.1999 № 1357, доповнити дієвим та збалансованим механізмом громадського контролю за наданням послуг з газо- та електропостачання на усіх етапах їхнього надання (включаючи укладання індивідуальних договорів, встановлення засобів обліку, оформлення порушень Правил надання послуг, у тому числі, пов'язаних із

порушенням роботи приладів обліку, оформлення претензій за ненадані або неякісно надані послуги).

6) У Постанові Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 «Про затвердження Правил надання населенню послуг з вивезення побутових відходів»:

- викласти пункт 10 Правил в такій редакції: «10. Контроль якості послуг здійснюється балансоутримувачами / власниками житлового фонду, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади відповідно до наданих їм повноважень»;

- доповнити Правила пунктом 10-1 наступного змісту: «10-1. Громадський контроль надання послуг здійснюється громадськими уповноваженими. Громадський уповноважений – представник органу самоорганізації населення, а у разі його відсутності у будинку (гуртожитку), – особа, уповноважена загальними зборами (конференцією) мешканців будинку (гуртожитку), групи будинків представляти їх інтереси у стосунках із представниками влади, виконавцями, виробниками послуг, іншими споживачами, громадськими організаціями»;

- доповнити Правила пунктом 10-2, в якому встановити порядок здійснення громадськими уповноваженими контролю за якісними та кількісними показниками послуг в інтересах споживачів, яких вони представляють.

7) Доповнити Правила утримання житлових будинків та прибудинкових територій, затверджені Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 № 76, нормами, які передбачають залучення громадськості до участі у здійсненні контролю за наданням послуг з утримання житлових будинків та прибудинкових територій.

8) Правила користування тепловою енергією, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1198, доповнити розділом «Громадський контроль», в якому визначити порядок та умови здійснення споживачами / громадськістю контролю за користуванням тепловою енергією.

9) Доповнити п. 2.1. Порядку відключення окремих житлових будинків від мереж централізованого опалення та постачання гарячої води при відмові споживачів від централізованого теплопостачання, затвердженого Наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 22.11.2005 № 4 в редакції від 06.11.2007 № 169, абзацом четвертим наступного змісту: «Для відключення всього житлового будинку, секції або під'їзду будинку від мереж центрального опалення та гарячого водопостачання необхідна згода усіх власників житлових та нежитлових приміщень, які пропонується відключити».

10) У Типовий Статут ОСББ та Типовий договір відносин власників житлових і нежитлових приміщень та управителя, затверджені Наказом

Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 27.08.2003 № 141, внести такі зміни:

- у визначенні меж повноважень ОСББ встановити, що воно здійснює управління тільки тією часткою спільного неподільного майна, що належить власникам житлових та нежитлових приміщень, які є членами об'єднання;

- передбачити механізм узгодження інтересів членів ОСББ із інтересами усіх власників житлових та нежитлових приміщень певного будинку на договірній основі з органом самоорганізації населення, утвореним цими власниками.

11) Доповнити Правила управління будинком, спорудою, житловим комплексом або комплексом будинків і споруд, затверджені Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 02.02.2009 № 13, дієвими механізмами впливу власників житлових та нежитлових приміщень на процес управління спільним майном (незалежно від наявності ОСББ).

12) Доповнити Порядок проведення перерахунків розміру плати за ненадання послуг з централізованого опалення і постачання холодної та гарячої води і водовідведення в разі ненадання їх або надання не в повному обсязі, зниження якості, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 17.02.2010 № 151, пунктом 2-1 такого змісту: «2-1. Факт ненадання або неякісного надання послуг підтверджується в порядку, встановленому Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення».

13) Доповнити п.3.3.2. Положення про проведення експертизи лічильників газу, установлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті, затвердженого Наказом Міністерства палива та енергетики від 27.12.2005 № 619, абзацом четвертим наступного змісту: «У разі проведення експертизи без присутності споживача або його представника та відсутності згоди на таку експертизу від споживача, Акт експертизи вважається недійсним, а результати експертизи трактуються на користь споживача.».

14) Внести зміни до Порядку встановлення тимчасових норм споживання, нормативів якості та режимів надання житлово-комунальних послуг, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.2005 № 481, врахувавши особливості різних послуг; додавши механізм участі громадськості в процесі прийняття рішення про необхідність встановлення тимчасових норм; передбачивши відповідальність суб'єктів владних повноважень у разі порушення термінів дії тимчасових норм, невжиття заходів щодо забезпечення надання якісних послуг у повному обсязі тощо.

Крім того, пропонується **ухвалити нові підзаконні нормативно-правові акти**, зокрема:

- затвердити Постановою Кабінету Міністрів України Положення про забезпечення участі членів територіальної громади у здійсненні громадського контролю за наданням послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та врахувати його норми у Типовому договорі про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 529;

- наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Положення про обговорення тарифів на житлово-комунальні послуги».

Через невідповідність чинному законодавству та низьку управлінську якість **пропонується скасувати:**

- Постанову Національної комісії регулювання енергетики України від 17.02.2011 № 242 «Про затвердження Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання» як таку, що прийнята з порушенням вимог статті 19 Конституції України (поза межами власних повноважень, оскільки згідно п. 1 ст. 31 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» порядок формування тарифів встановлюються Кабінетом Міністрів України);

- Постанову Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 «Питання надання послуг з вивезення побутових відходів», як таку, що суперечить вимогам Закону України «Про здійснення державних закупівель» (підп. 4 та 27 п. 1 ст. 1 та п. 1 ст. 2);

- Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.04.2005 № 60 «Про Порядок визначення виконавця житлово-комунальних послуг у житловому фонді», у зв'язку із тим, що цей акт не встановлює принципово нових норм, а лише здійснює додаткове навантаження у правовому регулюванні відносин у сфері ЖКГ;

- Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 11.12.2009 № 390 «Про затвердження Положення про громадського інспектора у сфері житлово-комунального господарства» та запропонувати нову редакцію Положення про громадського інспектора у сфері житлово-комунального господарства, в якій передбачити механізм висування кандидатів загальними зборами / представниками мешканців певної території або збору підписів мешканців відповідної території на підтримку кандидата у громадські інспектори. Крім цього, у новій редакції Положення необхідно передбачити регулярне звітування громадського інспектору не тільки перед органами влади, але й перед мікрогромадою, яку він представлятиме.

ДОДАТКИ

Додаток 1

БРАЗОК АНКЕТИ ДЛЯ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ

ЛИСТ ОПРОСА

Коалиция общественных организаций в рамках проекта «Жилищно-коммунальные услуги – под контроль общественности», который реализуется Всеукраинской общественной организацией «Ассоциация содействия самоорганизации населения» в рамках совместной инициативы Ract Inc., Международного фонда «Возрождение» и Фонда Восточная Европа, изучает, в какой степени качество жилищно-коммунальных услуг (ЖКУ) удовлетворяет потребителей этих услуг и как решаются проблемы в этой сфере благодаря участию органов самоорганизации населения (далее – ОСНов).

По итогам этого исследования будет разработан комплекс мер на общегосударственном и местном уровне, направленных на повышение качества ЖКУ, обоснованности тарифов и усовершенствование порядка предоставления этих услуг.

Отметьте те варианты ответов, которые в наибольшей степени соответствуют Вашему мнению. Обратите внимание, что ответы на вопросы в табличной форме необходимо давать **в каждой строке**.

Просим учесть, что опрос анонимный и его данные будут использованы только в обобщенном виде. Поэтому Ваши имя и фамилию указывать не надо.

1. В какой степени Вас в целом удовлетворяет качество получаемых ЖКУ (содержание дома и придомовой территории, электро-, тепло-, газо-, водоснабжение и водоотведение, работа лифта и т.п.)?

- а) совсем не удовлетворяет;
- б) удовлетворяет в незначительной степени;
- в) удовлетворяет в значительной степени;
- г) полностью удовлетворяет.

2. Как бы Вы оценили качество каждой из оказываемых услуг?

Вид жилищно-коммунальных услуг	Очень плохо	Плохо	Удовлетворительно	Хорошо	Очень хорошо
а) электроснабжение					
б) отопление					
в) водоснабжение					
г) газоснабжение					
д) горячее водоснабжение					

е) функциони- вание лифта					
ж) содержание дома и домовых систем					
з) содержание мест общего пользования в доме					
и) содержание придо- мовой территории					

3. Оцените организацию предоставления каждого из видов услуг (заключение договора, удобство оплаты, возможность контроля, учета и т.п.):

Вид жилищно-коммунальных услуг	Хорошая	Терпимая	Никуда не годится
а) электроснабжение			
б) отопление			
в) водоснабжение			
г) газоснабжение			
д) горячее водоснабжение			
е) функционирование лифта			
ж) содержание дома и домовых систем			
з) содержание мест общего пользования в доме			
и) содержание придомовой территории			

4. Как Вы полагаете, что могло бы улучшить ситуацию с ЖКУ?

- а) приватизация предприятий, оказывающих ЖКУ;
- б) повсеместное создание ОСНов и делегирование им органами местной власти полномочий и соответствующего финансирования по решению основных вопросов ЖКХ по месту жительства;
- в) повсеместное создание собственниками приватизированных квартир объединений совладельцев многоквартирных домов (ОСМД);
- г) создание частных жилищно-эксплуатационных предприятий, развитие конкуренции на рынке ЖКУ;

- д) усиление общественного контроля за деятельностью коммунальных служб и предприятий, предоставляющих ЖКУ;
- е) другое (укажите) _____

5. Приходилось ли Вам жаловаться на неудовлетворительное качество ЖКУ за последний год?

- а) да; б) нет (переходите к вопросу 11).

6. Если Вам приходилось жаловаться по указанному поводу, то сколько раз за последний год?

- 1-3 раза 4-6 раз 7-10 раз более 10 раз

7. Ваша жалоба была:

- а) индивидуальной; б) коллективной (групповой);

8. Куда Вы обращались с жалобой на неудовлетворительное качество ЖКУ?

- а) непосредственно в предприятие, оказывающее ЖКУ;
- б) в коммунальную службу;
- в) в горсовет, райадминистрацию;
- г) депутату горсовета;
- д) в управление по защите прав потребителей;
- е) по «горячей линии»;
- ж) другое _____

9. В какой степени Ваша жалоба была удовлетворена?

- а) удовлетворена полностью (переходите к вопросу 11);
- б) удовлетворена частично (переходите к вопросу 11);
- в) по сути не удовлетворена, получена отписка (переходите к вопросу 11);
- г) жалоба не удовлетворена и вообще не получено ответа.

10. Если Вы вообще не получили ответа, кого это касается?

- а) предприятие, оказывающее ЖКУ;
- б) коммунальная служба;
- в) горсовет, райадминистрация;
- г) депутат горсовета;
- д) управление по защите прав потребителей;
- е) «горячая линия»;
- ж) другое _____

11. Как Вы считаете, на сколько реально существует взаимодействие между населением, ОСНами, горсоветом, коммунальными службами и предприятиями, которые оказывают ЖКУ?

- а) такое взаимодействие существует реально и происходит активно;

- б) взаимодействие носит эпизодический характер;
- в) взаимодействие носит формальный характер;
- г) такого взаимодействия вообще нет.

12. Если указанное взаимодействие имеет место пусть даже не в очень активной форме, то к сфере каких видов ЖКУ это относится?

- а) электроснабжение;
- б) отопление;
- в) водоснабжение и водоотведение;
- г) газоснабжение;
- д) горячее водоснабжение;
- е) функционирование лифта;
- ж) содержание дома и домовых систем;
- з) содержание мест общего пользования в доме;
- и) содержание придомовой территории.

13. А в какой мере Вы информированы о существующих возможностях Вашего личного участия в улучшении ЖКУ?

- а) информирован (информирована) в достаточной мере;
- б) информирован (информирована) в недостаточной мере;
- в) не располагаю такой информацией.

14. Откуда, по Вашему, жители города получают информацию о работе органов местной власти (горсовета, горисполкома, городского головы) по решению жилищно-коммунальных проблем?

- а) местное телевидение;
- б) местные радиовыпуски;
- в) местная пресса;
- г) объявления, вывески, рекламные щиты, биг-борды на территории города;
- д) общие собрания, общественные слушания, организуемые властью;
- е) встречи жителей с депутатами;
- ж) систематические отчеты руководителей подразделений горсовета;
- д) размещение информации в Интернете;
- е) информационные бюллетени, брошюры, издаваемые местной властью;
- ж) листовки, которые разносят жителям по домам;
- з) другие источники (укажите) _____.

15. Приходилось ли Вам лично принимать участие в подготовке и принятии решений и распоряжений городской власти по улучшению, качества ЖКУ?

- а) да, приходилось довольно часто;
- б) это случается редко;
- в) это никогда не имело места (переходите к вопросу 18).

16. Если Вы участвовали в подготовке и принятии указанных решений и распоряжений, то по чьей инициативе это происходило?

- а) по Вашей инициативе;
- б) по инициативе органов местного самоуправления.

17. Если Вам приходилось участвовать в подготовке и принятии указанных решений и распоряжений, то каков был результат?

- а) мои предложения были приняты и учтены в окончательной редакции решения (распоряжения);
- б) мои предложения были только приняты к сведению;
- в) мои предложения вообще не были приняты во внимание.

18. Как Вы считаете, какое влияние оказывают жители города на все, что касается деятельности местной власти по решению ЖКП?

- а) очень большое;
- б) большое;
- в) малое;
- г) незначительное;
- д) никакого влияния не оказывают;
- е) трудно сказать.

19. Приходилось ли Вам лично принимать участие в осуществлении общественного контроля за деятельностью указанных выше органов и предприятий?

- а) часто принимал (принимала) участие;
- б) принимал (принимала) участие изредка;
- в) ни разу не принимал (не принимала) участия (переходите к вопросу 22).

20. Если Вы принимали участие в осуществлении общественного контроля, то по чьей инициативе это происходило?

- а) по своей инициативе;
- б) по инициативе общественной организации или ОСН;
- в) по инициативе самих органов местного самоуправления.

21. В каких формах осуществлялся общественный контроль, в котором Вы принимали участие?

а) это были отчеты должностных лиц на специальных заседаниях со свободным доступом общественности, общественные слушания по проектам актов органов местного самоуправления или по итогам их внедрения;

в) это было связано с моим личным участием как члена коллегиального органа местного самоуправления (горсовета, горисполкома, райадминистрации);

г) это было связано с моим участием в работе ОСНов и таких общественных организаций, как „Общественный контроль”, комитет защиты прав потребителей и других (укажите каких) _____;

- д) информация по этому поводу была размещена на веб-сайте органа местного самоуправления с возможностью свободного доступа;
- е) другое (укажите) _____.

22. Сообщите, пожалуйста, некоторые сведения о себе:

22.1. Ваш общественный статус:

- а) руководитель общественной организации;
- б) председатель ОСН;
- в) руководитель ОСМД;
- г) член правления общественной организации, ОСН, ОСМД;
- д) активист, член инициативной группы;
- е) работник системы местного самоуправления, депутат местного совета;
- ж) другое (укажите) _____.

22.2. Каков примерно средний совокупный доход Вашей семьи в месяц, включая все источники (пенсию, стипендию, зарплату, пособия, другие доходы) на протяжении последнего года (в грн.)?

- 1) 0–800 2) 800 –1 500 3) 1 500 – 3 000 4) более 3 000

22.3. Ваш пол: 1) мужской 2) женский

22.4. Ваш возраст:

1) до 18 лет	5) 46-54	9) 71-75
2) 18-25	6) 55-60	10) 76-80
3) 26-35	7) 61-65	11) 81-89
4) 36-45	8) 66-70	12) 90 лет и старше

22.5. Дом, в котором Вы живете:

- а) относится к коммунальной собственности;
- б) является ведомственным;
- в) находится в ведении ОСМД или ЖСК;
- г) является частным домом индивидуальной застройки.

СПАСИБО ЗА ВАШИ ОТВЕТЫ!

**ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКУ ГРОМАДСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ
«АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»**

16 жовтня 2005 року учасники першої Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань самоорганізації населення, яка відбулася в місті Одесі, дійшли висновку, що для подальшого розвитку в Україні руху самоорганізації треба створити єдину систему взаємної підтримки, обміну інформацією і досвідом. Для цього було вирішено заснувати Всеукраїнську громадську організацію «Асоціацію сприяння самоорганізації населення».

Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» зареєстрована **14 червня 2006 року** в Міністерстві юстиції України (реєстр. № 2473).

Головною метою діяльності організації є задоволення соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів своїх членів шляхом підтримки місцевої демократії та розвитку в Україні руху самоорганізації населення.

Основними завданнями Асоціації є:

- сприяння розвитку локальної демократії, поширення ідей самоврядування і становлення громадянського суспільства;
- сприяння реалізації у суспільстві принципів соціальної справедливості і соціального партнерства;
- сприяння створенню ефективної законодавчої і нормативної бази місцевого самоврядування, локальної демократії в усіх її проявах;
- сприяння розвитку міжнародної співпраці, спрямованої на прискорення інтеграції України у світову спільноту і формуванню в Україні громадянського суспільства;
- надання правової, інформаційної та інших видів допомоги членам Асоціації;
- сприяння створенню умов, необхідних для самореалізації молоді і активізації участі молодіжних об'єднань громадян у розвитку локальної демократії;
- сприяння підвищенню професійного та інтелектуального рівня громадян у питаннях самоорганізації населення, участі в управлінні місцевими справами та в інших аспектах локальної демократії;
- сприяння підвищенню рівня професійної підготовки штатних працівників і волонтерів, що працюють у сфері безпосередньої і представницької демократії на локальному рівні;
- співпраця з організаціями та іншими юридичними особами України і зарубіжних країн для реалізації мети Асоціації.

Основні напрямки діяльності Асоціації:

- розробка проектів загальнодержавних та місцевих нормативно-правових актів;
- аналітична робота, зокрема, проведення досліджень стану розвитку локальної демократії в містах України (зокрема, в містах Запоріжжі, Житомирі, Кіровограді, Луганську, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Прилуках, Рівному, Сумах);
- проведення освітніх заходів (семінарів, тренінгів, конференцій тощо);

- розробка та видання методичних, освітніх матеріалів щодо висвітлення аспектів участі членів громади в управлінні місцевими справами та вирішенні місцевих проблем;

- інформаційні кампанії в ЗМІ та серед населення для популяризації демократичних механізмів та освіти членів місцевих громад;

- консультативна, координаційна, методична, правова допомога громадянам, органам самоорганізації населення, громадським організаціям, розповсюдження досвіду серед інших населених пунктів України.

Організація має свої осередки в 18 областях України (зокрема, в м. Києві, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Херсонській, Чернівецькій тощо областях). Загалом, організація надавала допомогу з основних напрямків власної діяльності представникам органів місцевого самоврядування, органам самоорганізації населення та громадськими організаціями із більш ніж 70 міст України.

Одним з найважливіших чинників ефективності і постійного розвитку руху самоорганізації в нашій країні є регулярне проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій, на яких лідери цього руху, провідні науковці і представники органів публічної влади розглядають найактуальніші проблеми у сфері самоорганізації.

Так, **15-16 жовтня 2005 року** в Одесі відбулася перша Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи розширення повноважень і сфери діяльності органів самоорганізації населення». На конференції були обговорені і намічені перспективи посилення участі органів самоорганізації населення у житті співтовариств і самоврядуванні, визначена роль органів місцевої влади у підтримці самоорганізації, механізми делегування органам самоорганізації населення місцевими радами частини власних повноважень, фінансів і майна, форми ресурсного забезпечення діяльності органів самоорганізації населення.

3-4 березня 2007 р. в Одесі відбулася друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток органів самоорганізації населення в Україні: проблеми теорії і практики».

Мета конференції – надати всебічну наукову і організаційно-методичну підтримку розвитку в Україні руху самоорганізації населення для підвищення його дієздатності і ефективності участі органів самоорганізації населення у вирішенні місцевих проблем в тісній співпраці з органами місцевого самоврядування. Були схвалені розроблені ученими і фахівцями-практиками проекти поправок до Конституції України, Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про органи самоорганізації населення», а також ряд нормативно-методичних документів локального рівня.

17-18 вересня 2007 р. в Одесі відбулася третя Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Якісні житлово-комунальні послуги – спільна справа влади і громадськості», організована у співпраці із Громадською радою при Міністерстві з питань житлово-комунального господарства України.

Основною метою Конференції було виробити пропозиції з поліпшення забезпечення населення якісними і фінансово доступними житлово-комуналь-

ними послугами і утворити в Україні дієві механізми співпраці органів публічної влади з громадськістю з впровадження цих пропозицій у життя.

20-21 грудня 2008 р. в Одесі проходила четверта Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення», організована у співпраці із Комітетом з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування Верховної Ради України, а також Міністерством з питань регіонального розвитку та будівництва України.

На конференції були розглянуті актуальні проблеми регламентації правового статусу органів самоорганізації населення на загальнодержавному та місцевому рівнях. Зокрема, було представлено та обговорено оновлену редакцію Закону України «Про органи самоорганізації населення», підготовлену фахівцями ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» на заміну законопроекту № 2108, зареєстрованому у Верховній Раді України 21 лютого 2008 р.

15-16 травня 2010 р. в Вінниці проходила п'ята Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Удосконалення законодавства України щодо проведення загальних зборів за місцем проживання», організована у співпраці із Вінницькою міською радою.

На конференції були розглянуті актуальні проблеми правової регламентації загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання. Зокрема, було обговорено проект Закону України «Про загальні збори членів територіальної громади за місцем проживання», підготовлений фахівцями Асоціації, а також стан регламентації загальних зборів на місцевому рівні.

9-10 липня 2011 р. у Кіровограді відбулася шоста Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Регламентация питань самоорганізації населення законодавством України», організована у співпраці із Кіровоградським обласним осередком Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, Кіровоградською обласною державною адміністрацією, Кіровоградською обласною радою, громадською організацією «Творче об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості». На обговорення цієї конференції був винесений підготовлений фахівцями Асоціації проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення», який передбачає внесення поправок більше ніж у 25 чинних законів, що має значно поліпшити умови створення і діяльності органів СОН як найважливіших інститутів громадянського суспільства.

Координати ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення»:
65014, Україна, м. Одеса, вул. Маразліївська, 38.
Тел./факс: +38 (048) 738-68-30.
E-mail: samoorg@ukr.net
Сайт: <http://samoorg.com.ua>

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ПРИДАТНОСТІ АКТИВ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІСТЮ, ОРГАНАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

Здано до набору 15.06.2012. Підписано до друку 18.06.2012.

Папір офсетний. Спосіб друку офсетний. Др. арк. 2,7.

Наклад 200 прим. Зам. № 275

Надруковано ПП «Євродрук»

65000, м. Одеса, вул. Мала Арнаутська, 9